

UČEBNÉ OSNOVY

**pre 5 - 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých**

VARIANT B

Učebné osnovy pre prípravný - 9. ročník základnej školy pre sluchovo postihnutých,
variant B schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 23. septembra 1996
rozhodnutím č. 4496 / 1996-153 s účinnosťou od 1. septembra 1996

Voliteľné predmety

Nepovinné predmety

Odborné kurzy

Učebné osnovy

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Voliteľný predmet

Charakteristika predmetu

Výtvarná výchova v 9.ročníku základnej školy pre sluchovo postihnutých sa v systéme výchovy a vzdelávania výrazne podieľa na formovaní osobnosti žiaka a jeho životného štýlu. Estetickovýchovná koncepcia predmetu vychádza zo spoločensko-pedagogických cieľov a orientuje sa svojim špecifickým obsahom do zložky estetickej výchovy v úzkom vzťahu k ostatným výchovným zložkám.

Cieľom predmetu je estetické osvojovanie skutočnosti prostredníctvom výtvarných činností žiakov a aktívneho osvojovania výtvarného umenia. Týmito aktivitami, prežívaním a chápaním konkrétnych diel, ktoré sa stávajú organickou súčasťou vnútorného sveta žiakov, ich skúseností, zážitkov a predstáv, sa kultivujú schopnosti žiakov, najmä senzibilita a fantázia, emocionálna, vôľová a intelektuálna stránka osobnosti.

Výtvarnou tvorivosťou dávame žiakom potrebný čas a priestor na činné uplatnenie tvorivých schopností vyjadrovať vlastný výtvarno-estetický prejav a postoj k okolitému svetu.

Prostredníctvom týchto činností a poznávaním tvorivých postupov si žiaci rozvíjajú výtvarné skúsenosti, zručnosti a poznatky, výtvarné cítenie, myslenie a vytvárajú si estetické hodnotové kritériá k skutočnosti a umeniu. Výchovno-vzdelávacie ciele predmetu sa zhodujú s cieľmi povinnej výtvarnej výchovy na 2. stupni základnej školy. Do popredia vystupuje rozvoj estetickej citlivosti, výtvarné videnie, vnímanie, myslenie, hodnotenie, konanie, estetický zážitok a tvorivý proces. Súčasťou výtvarných aktivít je aj aktívne osvojovanie výtvarnej kultúry, jej prežívanie a chápanie prostredníctvom konkrétnych výtvarných (resp. divadelných, filmových a iných) diel. Navrhované tematické celky svojim dekoratívno-úžitkovým obsahom majú zabezpečiť výtvarno-estetický rozvoj žiakov v oblasti úžitkovej tvorby. Alternovanie (výber) umožní venovať zvolenému celku primeraný počet hodín na tvorivú činnosť žiakov podľa regionálnych podmienok školy.

Obsahom predmetu sú rozličné tvorivé výtvarné, plošné a priestorové úžitkovo-dekoratívne činnosti, tiež estetické vnímanie a hodnotenie umenia a mimoumeleckej skutočnosti (možno čerpať aj z regionálneho umenia a mimoumeleckého estetična), ktoré žiaka výtvarno-esteticky kultivujú.

Výchovno-vzdelávacie ciele predmetu

- esteticky kultivovať osobnosť žiakov, ich cítenie, myslenie a konanie,
- rozvíjať vlastné aktívne výtvarné činnosti žiakov v rozličných výtvarných druhoch a technikách,
- rozvíjať ich schopnosť vnímať, chápať a hodnotiť výtvarné dielo ako výpoveď o skutočnosti (o svete prírody, vecí a človeka, o riešení rôznych situácií),
- kultivovať ich zrakové vnímanie a schopnosť kriticky hodnotiť vizuálne podnety,
- cieľavedome a systematicky rozvíjať predstavivosť a obrazné myslenie žiakov osvojovaním výtvarnej reči a formulovanie vlastnej výtvarnej výpovede.

Obsah

Prehľad tematických celkov

1. Zobrazovacie činnosti
 - a) Štúdie
 - b) Tematické kompozície
2. Úžitkové práce
(alternatívny celok)
 - a) Plošné úžitkové práce
 - b) Priestorové úžitkové práce
3. Výtvarná kultúra

Obsah tematických celkov

1. Zobrazovacie činnosti

a) Štúdie

Rozvíjať a kultivovať výtvarno-estetické vnímanie, poznávanie a vyjadrovanie zaujímavých, nezvyčajných prírodných, tiež umelých foriem a ich tvarov hlbším poznávaním zákonitostí, ich stavby a vzťahov, charakteristických znakov a farebností na základe priameho vnímania a poznania. Rozvíjať tvorivú fantáziu a predstavivosť pomocou voľného výtvarného dotvárania, transpozície a parafrázy poznanej prírodnej alebo umelecky stvárnenej skutočnosti.

Rozvíjať individuálne výtvarné riešenia, výtvarné skúsenosti a technické zručnosti vo výtvarne pôsobivom zobrazovaní.

Odporúčané príklady námetov, techník a materiálov:

Prípravné náčrty, škice, študijné práce zaujímavých prírodných a iných tvarov, či štruktúr s využitím dostupných techník, materiálov a ich kombinácií.

b) Tematické kompozície

Rozvíjať tvorivosť, originalitu výtvarných riešení, výtvarnú aktivitu a sebarealizáciu žiakov. Symbolickú a expresívnu funkciu farby chápať ako prostriedok vizuálneho a psychického pôsobenia.

Odporúčané príklady námetov, techník a materiálov:

V štúdiách a tematických kompozíciách využívať podnety a zážitky zo života, z oblasti fantázie, priestoru prírodných a umelých foriem, detaily pre tematické kompozície (ľudská postava, hlava, ruky, chodidlá, atď.). Využívať všetky dostupné techniky, materiály a ich kombinácie, napr. maľbu temperou, krycimi farbami, maľbu pastelom (napr. do mokrého podkladu), kresbu štetcom, drevkom (alebo perom aj do mokrého podkladu), farebnými moridlami (na drevo) a iné.

Poznámky:

Obidva tematické celky nechápať izolovane, ale ako súčasť obsahu predmetu pre plošné a priestorové úžitkové práce.

2. Úžitkové práce

(alternatívne činnosti)

a) Plošné úžitkové práce

Rozvíjať estetické cítenie, chápanie a výtvarné vyjadrovanie, pri práci s farbou a s materiálom. Uplatnenie významu farby v živote človeka. Význam svetelného farebného kontrastu. Overovať princípy farebnej harmónie zužovaním a rozširovaním farebnej škály, uplatňovaním psychologickéj expresívnej a emocionálnej funkcie farby, tvarovej nadsázky a pod. Rozvíjať tradície ľudového výtvarného umenia, zvyky a obyčaje v regionálnych podmienkach.

Odporúčané príklady námetov, techník a materiálov:

Námety majú vychádzať z vnútorného sveta žiakov, z prostredia a charakteru udalostí, z konkrétnej sociálnej situácie, v ktorej sa žiaci nachádzajú (lebo im nemožno predpísať jednotný zážitok) tak, aby proces vyúsťoval aj do použiteľných dekoratívno-úžitkových predmetov. Napr. oblasť regionálna, ale aj dopravná, zdravotná, mierová, rodinná, sociálna, celá oblasť vizuálnej informácie, názorná agitácia a propagácia, vzťah k človeku, spoločnosti, svetu. Uplatniť grafické alebo aplikované grafické techniky, linoleorez, tlač z koláže, monotypiu, rezervy a vyškrabávané techniky; otláčky predmetov, frotáž, dokresľovanú a domaľovanú koláž a iné; textilné techniky (napr. tenerífu, gátru, paličkovanú a šitú čipku), kobercové a zápästkové techniky; farebné fólie, mozaiku, vitráž, kovové fólie, dýhy, intarziu, vlnu, nite, drôt a podobne. V príslušnom regióne možno vyučovať monotematicky, napr. paličkovaníu, práci s krivou ihlou, tkaniu na krosnách a podobne.

Poznámky:

V motivácii popri slovných formách učiteľ poskytuje žiakom aj najrozličnejšie vizuálne podnety, ktorými nesmie žiakov zväzovať, ale naopak, v procese činnosti plnia aktivizujúcu úlohu.

Funkčne využívať historické regionálne ukážky s ukážkami súčasných výtvarných diel, ktoré budú dobrým príkladom odlišných riešení tej istej témy v dielach autorov rôznych epoch a rôznej úrovne.

b) Priestorové úžitkové práce

(alternatívne činnosti)

Rozvíjať zmysel pre priestorové formy pri riešení a konštruovaní voľných reliéfnych a trojrozmerných útvarov. Poznávať niektoré výtvarno-technické princípy, spoločenský význam a uplatnenie umeleckých diel a regionálneho ľudového umenia. Formou tvorivých činností oboznamovať žiakov s výtvarno-výrazovými vlastnosťami materiálu. Poznávať tieto vlastnosti, rešpektovať a využívať ich pri aktívnej výtvarnej činnosti. Na zaujímavých reliéfnych a priestorových (statických alebo pohyblivých) konštrukciách, úžitkovo-dekoratívnych a iných artefaktoch podľa dostupnosti pracovať so všetkými materiálmi (drevo, kov, plastické hmoty, koža, šúpolie, prútie, hlina, papier, kartón, modurit, drôt) a ich kombináciami.

V priestorovo-úžitkových prácach spájať hru s technickým experimentom a estetickou činnosťou, napr. ozvlášťovanie predmetov, premena funkcie predmetov z úžitkovej do dekoratívnej, dotváranie prostredia a podobne.

Poznámky:

Odporúčame využívať spoluprácu s pracovným vyučovaním (pájkovanie a podobne), pracovať v školských či miestnych dielňach, najmä pri náročnejšom opracovaní materiálu (drevo, kov, drôt), jeho povrchovej úprave a výtvarno-estetickom dotvorení. Rozvíjať u žiakov poznatky z regionálneho spracovania materiálu.

3. Výtvarná kultúra

Rozvíjať vnímanie, prežívanie a hodnotenie výtvarného diela pochopením jeho základných funkcií vo vzťahu ku skutočnosti, k životu človeka a spoločnosti.

Kultivovať estetický vzťah, chápanie a hodnotenie významu hmotnej kultúry (úžitkovej tvorby, priemyselného designu, technickej estetiky, ľudového umenia a estetických aspektov životného prostredia).

Kultivovať a prehĺbovať estetický vzťah k formovaniu životného štýlu a jeho hodnotenie (odevná a bytová kultúra, vzťah výtvarného umenia a architektúry, ochrana a tvorba životného prostredia z estetických a ekologických hľadísk, esteticko-prírodných foriem).

Riadenie učebného procesu

Metódy a formy práce pri riadení učebnej činnosti žiakov v predmete VÝTVARNÁ VÝCHOVA sú blízke predmetu výtvarná výchova na 2. stupni základnej školy. Esteticko-výchovné zameranie predmetu, zvýraznenie formatívno-výchovnej funkcie obsahu v aktívnych tvorivých činnostiach aktívnom osvojení výtvarnej kultúry s individuálnym prístupom k žiakom, rešpektovanie výtvarnej typológie a využívanie alternatívnych tematických celkov (možnosti výberu námetov a techník) umožňujú rozvíjať všetky aspekty tvorivosti.

Odporúčané úlohy a nezáväznú variabilnú didaktickú prostriedky vyberá výtvarný pedagóg s ohľadom na záujmy žiakov, podmienky školy, regionálne tradície a podobne.

Podľa záujmu a výberu žiakov na tej istej úlohe možno pracovať dlhodobejšie, individuálne aj skupinovo.

Voliteľný predmet výtvarná výchova je oveľa voľnejší ako povinné vyučovanie. Pri realizácii obsahu a úloh vo vyučovacom procese pedagóg reaguje pružne a tvorivo podľa záujmu žiakov a miestnych podmienok. Okrem systematického estetického rozvoja žiakov treba prihliadať aj na rozvoj činností z pohľadu ich študijno-profesijnej orientácie. Odporúčame pritom využívať všetky dostupné výtvarné techniky, ktoré nadväzujú (alebo aj nenadväzujú) na obsah výtvarnej výchovy v 5. až 8. ročníku. Ďalej odporúčame pravidelne používať výtvarné diela (pracovať tiež s umeleckou fotografiou, scénografiou, hranou a animovanou filmovou tvorbou, s ľudovým umením, nezabúdať na špecifické regionálne umenie, kultúrno-historické pamiatky a celú oblasť výtvarnej kultúry) ako estetický a didaktický prostriedok na poznávanie výtvarno-estetických a výtvarno-technických princípov. Dbáť, aby žiaci používané výtvarné techniky podľa individuálnych výtvarných schopností dostatočne zvládli nielen

výtvarne, ale aj technicky. Dodržiavať pritom bezpečnostné a hygienické zásady, chrániť zdravie žiakov.

Výtvarný pedagóg žiakov motivuje, vedie, odborne poučuje, ale neprikazuje. Umožňuje im experimentovať, aby si overili výtvarné funkcie vo výrazových prostriedkoch.

Aktívnu prácu s výtvarným dielom a otázky životného prostredia priraduje organicky k vyučovacím jednotkám aktívnych činností v kratších besedách.

Učiteľ v závere vyučovacej jednotky kolektívne so žiakmi slovne hodnotí splnenie úlohy z hľadiska cieľa a originalitu výtvarných riešení úlohy. Výsledky žiakov neklasifikuje.

Výtvarné činnosti zameriava tak, aby tam, kde je to vhodné, vznikali aj prakticky použiteľné artefakty, napríklad na individuálne využitie (šperky - kov, koža, drevo, modurit a iné, batikovaný textil, šitá čipka, rôzne aplikácie a podobne), na estetickú úpravu interiéru, exteriéru, prostredia školy, na výstavy, prehliadky a podobne.

Do výchovno-vzdelávacieho procesu účelne zaraďuje učebné pomôcky o výtvarnom umení, filmy, diafilmy, diapozitívy, prácu s publikáciami a časopismi o výtvarnej kultúre, návštevu galérií, múzeí, výstav a podobne.

Ak je predmet monotematicky zameraný, môže ho vyučovať miestny odborník.

Jednotlivé vyučovacie jednotky možno realizovať (podľa podmienok) aj mimo učebne výtvarnej výchovy (v školských dielňach, v plenéri, v galérii a podobne).

Vyučujúci si podľa miestnych podmienok vypracuje konkrétny časový plán, ktorý z hľadiska výtvarno-estetického rozvoja žiakov bude obsahovať sled na seba nadväzujúcich výtvarných úloh jednotlivých celkov, techník a námetov.

Odporúčanú literatúru encyklopédie, lexikóny, zborníky a časopisy špecifikované k jednotlivým tematickým celkom ako aj zoznam niektorých učebných pomôcok uvádzajú metodické príručky výtvarnej výchovy v 5.-8. ročníku základnej školy.

Pri realizácii obsahu a úloh sa nevyklučuje spolupráca s miestnymi výrobnými družstvami, dielňami a podobne.

Na dôslednú realizáciu obsahu a úloh v predmete je potrebné zabezpečiť zo strany vedenia školy primerané materiálo-technické podmienky.

Odporúčaná literatúra

1. Banáš, J. a kol.: Teória vyučovania výtvarnej výchovy. Bratislava, SPN 1980
2. Banáš, J. a kol.: Didaktika výtvarnej výchovy. Bratislava, SPN 1989
3. Bartko, O.: Farba a jej použitie. Bratislava, SPN 1981
4. Bata, O.: Svět z hlíny. Praha, SPN 1973
5. Brukner, J.: Obrazárna. Praha, Albatros 1982
6. Cigánová, A.- Kovačevičová, S.: Urob si bábku. Bratislava, ML 1978
7. Fládr, I.: Modelování pro lidové školy umění. Praha. SPN 1967
8. Honzík, K.: Tvorba životného prostredia. Bratislava, SVKL 1961
9. Honzík, K.: Věci kolem nás. Praha, Mladá fronta 1961
10. Kol. aut.: Umelecké reprodukcie žiacke pre 5.,6.,7.,8. ročník ZŠ. B. Bystrica. Učebné pomôcky 1982,1984
11. Kol. aut.: Dítě a svět. Zborník. Praha, SNDK 1966
12. Koula, J.: Poznáváme architekturu. Praha, SPN 1973
13. Kovačevičová, S.: Lidové umění. Slovensko. Praha, SPN 1974
14. Macko, A.- Nevřelová, O.: Výtvarná výchova v 5. - 8. ročníku ZŠ. Metodické příručky. Bratislava, SPN
15. Macko, A.: Výtvarné techniky I. a II. Bratislava, SPN 1975, 1976
16. Michalides, P.: Výtvarná úžitková tvorba na Slovensku. Bratislava Pallas 1978
17. Michalides, P.: Ľudové hračky na Slovensku. Bratislava, SAV 1972
18. Michalides, P.: Úžitkové umenie a dekoratívna tvorba vo výtvarnej výchove. Bratislava, SPN 1969
19. Michalides P.: Elena Holéczyová. Bratislava, Pallas 1973
20. Nosálová, V.: Slovenský ľudový odev. Bratislava, Osveta 1982
21. Ochrymčuk - Tichý - Hadlač: Návšteva mezi obrazy. Praha, SPN 1973

22. Petránsky, E.: Princípy moderného umenia. Bratislava, Smena 1988
23. Pijoan, J.: Dejiny umenia 1.-10. Bratislava, Pallas - Tatran 1982
24. Prette, M. C. - Capaldo, A.: Tvorivosť, tvar, farba. Bratislava, ML 1979
25. Read H.: Výchova umením. Praha, Odeon 1967
26. Staňková, J.: Lidové umění. Čechy a Morava. Praha, SPN 1967
27. Šamšula, P. - Leština, V.: Výtvarná výchova v 7. a 8. ročníku. Metodická príručka. Bratislava, SPN 1982
28. Učebné osnovy pre 1.-4. ročník základnej školy. Bratislava, SPN 1983
29. Učebné osnovy 2. stupňa základnej školy. Výtvarná výchova pre 5.-8. ročník. Bratislava, SPN 1987
30. Uždil, J.: Medzi umením a výchovou. Praha SPN 1988
31. Vydra, J.: Ľudová modrotlač na Slovensku. Bratislava, Tvar 195č
32. Zítek, O.: Lidé a móda. Praha, Orbis 1962

Časopisy: Estetická výchova, Ateliér Tvar Domov Výtvarný život, Výtvarná kultúra, Výtvarníctvo, fotografia, film, Československá fotografie, Životné prostredia a iné.

Monografie o umelcoch

Učebné pomôcky:

Súbor reprodukcii výtvarných diel.

Súbor diafilmov a diapozitívov: Slovenské ľudové umenie, Ľudová maľba, Ľudové sochárstvo, Ľudové umenie a súčasná úžitková tvorba (drevo, kov, textil, keramika), Hračka ľudová a hračka súčasná a iné.

Nitelnice. Detský tkáčsky stav (krosná).

Školské filmy: Čo vyjadrujú farby, čo vyjadrujú línie a iné.

Učebné osnovy

TECHNICKÁ VÝCHOVA

7.- 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Voliteľný predmet
Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Voliteľný, resp. nepovinný predmet technická výchova je určený najmä žiakom s hlbším záujmom o techniku.

Cieľom predmetu je systematizovať a prehĺbiť niektoré poznatky získané v predchádzajúcich ročníkoch, predovšetkým v učebných predmetoch matematika, fyzika a pracovné vyučovanie - technické práce, so zameraním na ich aplikáciu v technickej praxi.

Predmet umožňuje rozvíjať technickú predstavivosť žiakov, prehľbovať technické znalosti, napríklad schopnosť riešiť jednoduché technické problémy.

Pri vyučovaní je potrebné uprednostňovať praktické činnosti žiakov, viesť ich k uplatňovaniu tvorivého prístupu a stimulovať ich aktivitu aj realizáciou zmysluplnej činnosti. Teória sa v priebehu celého vyučovania organicky spája a prelína s praktickou činnosťou laboratórneho a montážneho charakteru. Sústavne sa upevňujú návyky dodržiavania pravidiel hygieny a bezpečnosti pri práci. Podľa charakteru učiva možno výučbu realizovať v dvojhodinových vyučovacích jednotkách.

Predmet sa neklasifikuje. Výsledky práce žiakov, ich postoj k práci, aktivita a pracovná disciplína sa hodnotia slovne. Pre učiteľa je slovné hodnotenie prostriedkom ku kladnej motivácii žiakov.

Obsah predmetu

Voľba obsahu závisí od materiálnych podmienok školy a od záujmu a vyspelosti žiakov. Základom môže byť upravený obsah technickej výchovy ako zložky pracovného vyučovania v 7.-9. ročníku, najmä ak žiaci nenavštevujú súčasne aj tento povinný predmet

Ďalšie námety na technické činnosti vhodné pre žiakov 7. - 9. ročníka:

1. Údržba jednoduchých domácich zariadení :

Oprava okenných roliet a žalúzií.

Montáž, oprava, údržba stavebných dverových zámkov, výmena vložiek a kľučiek, bezpečnostné zámky.

Údržba nábytkových zámkov a kovaní.

Oprava a pravidelná údržba vodovodných armatúr (výmena sediel a ventilov, výmena fibrových a gumených tesnení).

Čistenie umývadlových a vaňových odtokových sifónov.

Údržba WC splachovačov.

Oprava bicyklov, detských kočíkov a pod. (trojkolky, šlapacie autíčka).

2. Údržba domácich elektrospotrebičov :

Bezpečnostné predpisy pri práci s elektrospotrebičmi.

Výmena poistiek, ističe.

Montáž svietidiel a výmena žiaroviek.

Montáž, prípadne výmena zvončekov vchodových dverí.

Výmena monočlánkov a batérií v malých elektrospotrebičoch.

Oprava rôznych jednoduchých elektromechanických hier a hračiek (autodráhy, vláčiky, autíčka) - spolupráca s materskou školou.

Oprava osvetlenia bicyklov.

3. Elektronika a automatizácia:

Základné elektronické súčiastky používané v automatizovaných systémoch (senzory: dotykový, hladinový spínač, polohy - potenciometer, svetelný - fotorezistor, teploty - termistor).

Základné elektronické obvody používané v automatizácii.

Odporúča sa postupovať podľa návodu k Elektronickej experimentálnej súprave a na praktické činnosti žiakov použiť túto súpravu (elektornická stavebnica Z 3/IV).

Námety možno čerpať aj z materiálov pre bývalé učebné predmety - Technické práce, Základy techniky a Technické praktiká, ak už nie sú zaradené.

Učebné osnovy

VEDENIE DOMÁCNOSTI

5. -9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Voliteľný predmet
Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Učebný predmet vedenie domácnosti patrí medzi voliteľné a nepovinné vyučovacie predmety, ktoré sa vyučujú po jednej alebo dvoch vyučovacích hodinách týždenne.

Obsah učiva sa orientuje na základné informácie o faktoroch, ktoré v domácnosti vystupujú do popredia a bezprostredne pôsobia na život v rodine. Sú to poznatky o výžive, jej vlastnostiach, technologickej príprave, ekonomickom zaobchádzaní s potravinami, o možnostiach členenia a zariadenia obytných miestností, ich funkcií a udržiavania hygieny. Využívajú sa tu všetky možnosti, ktoré spolupôsobia pri vytváraní zdravého životného prostredia v rodine. V týchto závislostiach majú význam poznatky o funkcii rodiny a faktoroch ovplyvňujúcich jej úspešnosť.

Témy zahrnuté v učive o šití obohacujú estetické cítenie žiakov a podporujú ekonomické myslenie. Žiačky poznávajú estetickú a hygienickú úpravu rodinného prostredia a jej vplyv na psychiku rodinného života všetkých jej členov. Poznatky o kultúre odievania sú kritériom pre voľbu odevov

a doplnkov na rozličné príležitosti a zároveň umožňujú poznať rozličné spôsoby ošetrovania a údržby odevov.

Pri návrhoch o voľbe výrobkov, ktoré žiačky zhotovujú ručným a strojovým šitím sa riešia aj otázky vkusu a nevkusu, módy a praktickosti, účelnosti a hospodárnosti.

Spoločným zámerom celého obsahu je vychovávať k šetreniu energiou, vodou, surovinami, materiálom i pomôckami, k ekonomickej starostlivosti a údržbe predmetov vlastnej spotreby aj k vybaveniu a zariadeniu rodinného prostredia.

Teoretické poznatky ktoré získavajú nielen daným obsahom učiva ale aj z ostatných predmetov, tvoria základ, z ktorého sa vychádza pri účelných, efektívnych a ekonomických pracovných postupoch pri riadení domácnosti a využívaní moderného zariadenia kuchyne a domácnosti.

Oboznamujú sa aj s podmienkami optimálnych prevádzok a programov rozličných nástrojov.

Žiačky samostatným preštudovaním návodov k obsluhu elektrického šijacieho stroja, získavajú vedomosti o technických možnostiach a postupoch na jeho praktické používanie a správne udržiavanie.

Výchova a vzdelanie v tomto predmete má smerovať k tomu, aby si žiačky osvojili:

- význam a funkciu domácnosti
- zdravotný, spoločenský a ekonomický význam výživy
- modernú technológiu prípravy jedál
- šetrne zaobchádzať s potravinami, upravovať potraviny zdravotne nezávadným spôsobom,

šetriť cenné látky v potravinách

- dodržiavanie zásad hygieny, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v domácnosti
- zostavovať jedálne lístky pre rôzne vekové kategórie
- stolovanie, obsluha a spoločenské správanie pri stole
- vývojové tendencie kultúry odievania a bývania
- estetické a účelové zásady utvárania interiéru bytov
- techniku ručného a strojového šitia
- techniku zhotovovania a opravy najbežnejších odevov
- riadenie, organizácia a ekonomika rodinného života

Obsah predmetu

Prehľad tematických celkov

1. Úvod
2. Výživa
3. Technologická príprava pokrmov
4. Domov
5. Šitie a iné ručné práce
6. Ekonomika domácnosti
7. Exkurzie

1. Úvod

Domácnosť - funkcia domácnosti. Faktory ovplyvňujúce riadenie domácnosti - spolunažívanie, zdravie, hygiena, hospodárenie.

2. Výživa

2.1 Racionálna výživa význam, zásady

Potrava a jej zložky: bielkoviny, tuky, sacharidy, vitamíny, minerálne látky a voda. Cena potravín a pochutín. Spotrebná úroveň u nás a vo svete. Prispôsobenie výživy veku: výživa dojčiat a batoliat, výživa detí predškolského veku, výživa detí školského veku, výživa mladistvých, výživa dospelých (podľa spôsobu zamestnania), výživa v starobe. Liečebná výživa - hlavné zásady redukčnej, žalúdočnej, diabetickej, srdcovo-cievnej a žlčníkovej diéty.

2.2 Vlastnosti, výživnosť a hygiena požívatín

Mäso a mäsové výrobky, vajcia, mlieko a mliečne výrobky, obilniny a výrobky z nich, strukoviny, ovocie, zelenina, zemiaky, sladidlá, nápoje a pochutiny. Výber, nákup a skladovanie požívatín.

2.3 Výživa v rodine

Výživa a rozpočet rozličných typov rodín. Zostavovanie jedálneho lístka. Zásady správneho stolovania (tematika tohto celku sa prehľbuje a dopĺňa v každom praktickom cvičení).

3. Technologická príprava pokrmov

3.1 Zariadenie, vybavenie a účelné riešenie kuchyne. Bezpečnosť a hygiena prevádzky kuchyne.

3.2 Príprava studených pokrmov.

3.3 Príprava pokrmov tepelnou prípravou.

3.4 Príprava polotovarov, zmrazených potravín, konzerv.

3.5 Príprava nápojov.

3.6 Stravovanie a príprava pokrmov za mimoriadnych podmienok.

3.7 Konzervovanie potravín - sušením, zahusťovaním, sterilizáciou. mrazením, konzervačnými prostriedkami, údením.

3.8 Hospodárenie s potravinami - nákup, príčiny znehodnotenia a pokazenia, ukladanie potravín

4. Domov

Význam domova pre zdravie rodiny a vytváranie zdravého životného prostredia.

4.1 Byt - členenie, zariadenie, racionalizácia bývania, technické vybavenie domácnosti, hygiena bytu, bytový priestor pre dieťa.

4.2 Rodina - význam, funkcia, utváranie pozitívnych vzťahov, negatívne vplyvy v rodine.

Faktory ovplyvňujúce úspešnosť rodiny - predmanželské faktory a faktory pôsobiace po uzavretí manželstva.

Starostlivosť o dieťa a ďalších členov rodiny - kúpanie, ošetrovanie jednotlivých častí tela, obliekanie, obúvanie, balenie dojčiat.

Zásady obsluhy bežných domácich spotrebičov.

Bezpečnostné predpisy pri práci s elektrospotrebičmi.

Najčastejšie úrazy v domácom prostredí, prvá pomoc.

Starostlivosť o chorých a starých členov rodiny.

5. Šitie a iné ručné práce

5.1 Kultúra odievania - výber a použitie tkanív, ošetrovanie a údržba.

5.2 Ručné a strojové šitie

Základné druhy stehov, Vyšívanie.

Strojové šitie - funkcia, obsluha a údržba šijacieho stroja, nácvik šitia, druhy švov.

5.3 Práca so strihom. Zásady správneho strihania.

5.4 Zhotovenie jednotlivých výrobkov - vankúš, podpásová zásterka, sukňa, blúzka, nohavice. Oprava bielizne a odevov.

5.5 Háčkovanie.

5.6 Pletenie.

6. Ekonomika domácnosti

Zloženie a organizácia domácnosti, plánovanie a rodinný rozpočet, písomné vedenie účtovníctva. účelné využitie voľného času.

7. Exkurzie

Návšteva podnikov potravinárskeho priemyslu, rekreačných podnikov, prípravní jedál, reštaurácii, závodných kuchýň, hotelových škôl a pod.

Exkurzie do módnych salónov, krajčírskych dielní, na výstavu nábytku, výstavu spotrebného tovaru. do predajní látok, konfekcie a nábytku.

Podmienky nevyhnutné na realizáciu vyučovacieho predmetu

- kuchyňa so základným vybavením,

- samostatná miestnosť so šijacími strojmi a základným krajčírskym vybavením.

Odporúčaná literatúra:

1. Lenochová, M. a kol.: Vedenie domácnosti - Nepovinný predmet pre 1. až 4. ročník gymnázia a 1. u 2. ročník stredných odborných učilíšť, Bratislava, SPN 1983.
2. Kružliak, P.-Ruttkayová, E.: Náuka o výžive pre 2. a 3. ročník odborných učilíšť a učňovských škôl, učebné odbory kuchár - čašníka. Bratislava, SPN 1978.
3. Holubová, B.: Vedenie domácnosti pre 2. ročník stredných odborných učilíšť, učebný odbor 45-8 chovateľka. Bratislava SPN 1986.
4. Červený, K., Červená, D.: Vegetariánska kuchárka. Vydavateľstvo a nakladateľstvo Odborov na Slovensku, Bratislava 1990.
5. Dvořáček, I., Hrabovský, J.: Prvá pomoc. Avicenum, Praha 1981.
6. Dunovský, J.: Dítě a poruchy rodiny. Avicenum, Praha 1986.
7. Fišer, J. a kol.: Základy rodinného života. Učebnica pre študijné a učebné odbory SOU. SPN. Bratislava 1986.
8. Hrabovský, V. a kol.: Pediatria pre prax. Avicenum, Praha 1982.
9. Chorvát, F.: Láska, materstvo. budúcnosť. Osveta. 1979.
10. Kol. autorov: Zdravoveda. Osveta. 1989
11. Kresánek, J.: Atlas liečivých rastlín a lesných plodov. Osveta. 1986.
12. Machová, J.: Duševní hygiena rodinného života. Avicenum, Praha 1974.
13. Piklerová, E. a kol.: Kniha o našom dieťati. Osveta. 1989.
14. Radosa, P.: Dieťa v zdraví a chorobe. Osveta. 1981.
15. Slouková, O.: Prvé tri roky života. Osveta, 1986.
16. Švejcar, J.: Péče o dítě. Avicenum, Praha 1985.
17. Fialová, A. a kol.: Medzinárodná kuchárka
18. Vydrová, A.: Svetová kuchárka. Obrazová kuchárka.
19. Hejda, S.: Správna výživa teoreticky a prakticky.
20. Vyskočil, I., Markušovská, E.: Udržiavame odev, kožušiny, bytový textil.
21. Šandorová, E. a kol.: Šijeme.
22. Lichnerová, A.: Čaro výšivky.
23. Mazurová, E., Brhlík, E., Romaňuk, J.: Nová kuchárka.
24. Junas, J., Ďurík, P.: Encyklopédia zdravia pre deti a mládež.
25. Junas, J.: Príručný atlas prvej pomoci.
26. Slovenská spoločnosť pre racionálnu výživu: Čítanie o správnej výžive.
27. Wolf, A. a kol.: Pracovné vyučovanie - špecifická príprava dievčat, pre 7. ročník základnej školy. SPN Bratislava 1982.
28. Brázdová, B., Kratochvílová, A.: Pracovné vyučovanie, špecifická príprava dievčat, pre 8. ročník základnej školy. ŠPN Bratislavu 1983.
29. Sojková, I. a kol.: Metodická príručka na vyučovanie špecifickej prípravy dievčat v 7. a 8. ročníku základnej školy. SPN Bratislava. 1982.
30. Časopisy: Rodina a škola, Praktická žena, Dorka, Burda.

Učebné osnovy

**PESTOVATEĽSKÉ PRÁCE
CHOVATEĽSKÉ PRÁCE**

5. - 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Voliteľný predmet
Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Voliteľný, resp. nepovinný predmet pestovateľské práce a nepovinný predmet chovateľské práce je určený najmä žiakom s hlbším záujmom o prírodu.

Cieľom predmetov je systematizovať a prehĺbiť niektoré poznatky získané v učebných predmetoch prírodopis a pracovné vyučovanie - pestovateľské práce so zameraním na ich aplikáciu v poľnohospodárskej praxi, rozvíjať základné prírodovedné zručnosti - pozorovanie a experimentovanie, rozvíjať pracovné zručnosti využiteľné v aktívnej záujmovej činnosti, prípadne pri výkone budúceho povolania, vytvárať správne etické zásady a postoje vo vzťahu k prírode, viesť k aktívnej ochrane a tvorbe životného prostredia.

Pri vyučovaní je potrebné uprednostňovať praktické činnosti žiakov, viesť ich k uplatňovaniu tvorivého prístupu a stimulovať ich aktivitu aj realizáciu zmysluplnej činnosti. Podľa charakteru učiva možno výučbu realizovať v dvojhodinových vyučovacích jednotkách.

Predmet sa neklasifikuje. Výsledky práce žiakov, ich postoj k práci, aktivita a pracovná disciplína sa hodnotia slovne. Pre učiteľa je slovné hodnotenie prostriedkom ku kladnej motivácii žiakov.

Obsah predmetu

Voľba obsahu závisí od materiálnych podmienok školy (najmä v nepovinnom predmete chovateľské práce), od záujmu a vyspelosti žiakov, aj od charakteru regiónu. Základom môže byť upravený obsah pestovateľských prác ako zložky pracovného vyučovania v 7. a 8. ročníku, (najmä ak žiaci nenavštevujú súčasne aj tento povinný predmet).

Ďalšie námety na pestovateľské a chovateľské činnosti vhodné pre žiakov 5. až 8. ročníka:

1. Zakladanie a ošetrovanie skalky. Tvorba a ochrana životného prostredia.
2. Pestovanie a rozmnožovanie črepníkových rastlín a ich uplatnenie pri skrášľovaní životného prostredia.
3. Viazáčstvo a aranžovanie kvetín a ich využívanie pri skrášľovaní obytných priestorov a pre slávnostné príležitosti.
4. Pestovanie liečivých rastlín.
5. Pestovanie a rozmnožovanie ovocných a okrasných drevín.
6. Chov králikov.
7. Chov akvariijných rybičiek.
8. Chov slimákov.
9. Chov drobného hmyzu v insektáriu.
10. Ochrana ovocia a zeleniny.
11. Malá poľnohospodárska mechanizácia a jej používanie.

Časový rozsah pre jednotlivé tematické celky si určí škola (učiteľ) v rámci zvolenej týždennej časovej dotácie.

Navrhané činnosti majú učiteľov usmerňovať, ale aj motivovať pre stanovenie ďalších tematických celkov vyplývajúcich z miestnych podmienok, záujmov a potrieb.

Odporúčaná literatúra

1. Ehmke: Rekreačná záhrada. Príroda, Bratislava 1984
2. J. Krejčas, A. Jakábová: Skalničky. Príroda, Bratislava 1982
3. Č. Böhm: Okrasné rastliny a životné prostredie. Práce, Praha 1981
4. Vaněk, Stodola: Vodní a vlhkomilní rostliny. SZN, Praha 1987
5. L. Lelkes a kol.: Naše izbové kvetiny. Príroda, Bratislava 1987
6. M. Volfa kol.: Kvetinárstvo. Príroda, Bratislava 1981
7. Tykač a kol.: Kvetinárstvo. Príroda, Bratislava 1981
8. M. Martišová a kol.: Kvetý, moja záľuba: Obzor, Bratislava 1988
9. Červenka, B. Votavová: Izbové rastliny. Mladé letá 1981
10. Haager: Izbové rastliny. Príroda, Bratislava 1985

11. Votruba: Skleníkové kvetiny na rezanie. Príroda, Bratislava 1980
12. Lhotská, T. Krippelová, K. Cigánová: Ako sa rozmnožujú a rozširujú rastliny. Obzor 1987
13. Jeszenszky: Vrúbl'ovanie, očkovanie, rozmnožovanie. Príroda, Bratislava 1986
14. Böhm a kol.: Záhradkárská encyklopédia. Príroda, Bratislava 1987
15. Böhm a kol.: Jar v záhrade. Leto v záhrade. Jeseň v záhrade. Zima v záhrade. Príroda, Bratislava 1982
16. A. Jakábová: Kvetiny v oknách a na balkónoch. Príroda, Bratislava 1974
17. Drobná a kol.: Viazáčstvo a aranžovanie kvetín. Príroda, Bratislava 1987
18. Höhm: Kvetiny na každú príležitosť. Príroda, Bratislava 1986
19. Jakábová, V. Lunáčková: Aranžovanie sušených kvetín. Príroda, Bratislava 1990
20. Vaněk, Böhm: Okrasné dreviny. SZN. Praha 1981 j
21. V. Hurych a kol.: Sadovníctvo 1. Príroda, Bratislava 1985
22. V. Hurych a kol.: Sadovníctvo 2. Príroda, Bratislava 1986
23. L. Lvčič a kol.: Ovocinárstvo. Príroda, Bratislava 1985
24. A. Marenčík a kol.: Praktické cvičenia z ovocinárstva a sadovníctva. PF, Nitra, 1987
25. A. Hurňák a kol.: Ochrana rastlín. Príroda 1986
26. M. Brabenec, J. Bôrik: Pestovanie liečivých a koreninových rastlín na malých plochách. Svépomoc, Bratislava 1990
27. J. Černý, E. Topercer: Chováme akváriové ryby. Príroda, Bratislava 1991
28. A. Barta: Chováme králiky. Príroda, Bratislava 1988
29. M. Uhereková: Mladý prírodovedec. ÚDPM KG, Bratislava 1988

Časopisy: Magazín záhradkára

Záhradníctvo

Záhradkár

Chovateľ

ANIMA PRES, D. Streda

Ďalšie dostupné odborné publikácie a časopisy podľa výberu učiteľa.

Učebné osnovy
CUDZÍ JAZYK
pre 5. až 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Voliteľný a nepovinný predmet

Variant B

Charakteristika predmetu

Vyučovanie predmetu rozširuje vzdelanie sluchovo postihnutých žiakov o praktickú znalosť základov cudzieho jazyka, čo im umožní využívať tento jazyk na uspokojovanie jednoduchých komunikačných potrieb pri priamom alebo sprostredkovanom styku s nositeľmi príslušného jazyka alebo inými osobami, ktoré tento jazyk ovládajú.

Hlavným, komunikatívnym cieľom vyučovania je, aby po 4 rokoch štúdia pri 2 týždenných vyučovacích hodinách žiaci vedeli jednoducho, ale z jazykovej stránky relatívne správne riešiť vybraný okruh štandardných komunikačných situácií. Žiaci získajú základné návyky a zručnosti v oblasti písania a čítania, aby boli schopní odpisovať cudzojazyčný text z tabule a učebnice, samostatne si zapisovať slovíčka z učebnice do zošita, napísať pozdrav, blahoželanie i krátky súkromný list a čítať s porozumením krátke, zaujímavé cudzojazyčné texty s pomocou prekladového slovníka alebo texty vybavené podtextovým alebo paralelným slovníkom.

Pri plnení komunikatívneho cieľa žiaci získavajú poznatky o lexikálnych, gramatických, fonetických a pravopisných javoch cudzieho jazyka, uvedomujú si pravidlá ich správneho používania, prostredníctvom čítania sa oboznamujú s ukážkami detskej literatúry a literatúry pre mládež i piesňami príslušného národa i ďalšími prvkami jeho kultúry chápanej v širokom zmysle slova.

Vyučovanie cudzieho jazyka napomáha celkový rozvoj dieťaťa: kladne ovplyvňuje vývin jeho rečovo-analytických schopností, rozvíja jazykový cit, rečovú pamäť, podporuje myšlienkovú a rečovú tvorivosť, učí žiakov vážiť si názory druhého a svoje stanoviská vyjadrovať kultúrnym spôsobom, vedie ich k systematickej práci, vytrvalosti a presnosti, prispieva k spoločenskej a estetickému výchove žiakov.

Obsah predmetu

Obsahom vyučovania predmetu je systematické formovanie a rozvíjanie rečových zručností, najmä dialogického ústneho prejavu, posluchu s porozumením a tichého čítania s porozumením. Súčasne sa upevňuje schopnosť žiakov správne používať pri riešení komunikačných situácií fonetické, lexikálne, gramatické a pravopisné jazykové prostriedky a nejazykové informácie a pracovať s rôznymi prameňmi informácií (prekladové slovníky, gramatické príručky, cudzojazyčné časopisy).

A. Zameranie rozvoja rečových zručností

1. Tematické celky

Rodina: ja a moji blízki (základné údaje o sebe a členoch rodiny, narodeniny, meniny a ďalšie spoločné oslavy v rodinnom kruhu).

Domov: kde bývam, náš dom, byt, zariadenie bytu, naša ulica, naše sídlisko, mesto.

Škola: názov a adresa školy, naša trieda, moji spolužiaci, najlepší kamarát (kamarátka), obľúbené vyučovacie predmety.

Voľný čas: dni, mesiace, ročné obdobia, vyjadrovanie dátumu, určovanie času podľa hodínok, režim dňa, moje záľuby a koníčky (šport, čítanie, televízia, film, divadlo, výlety do prírody ap.).

Obchod a stravovanie: hlavné druhy obchodov a stravovacích zariadení (názvy), obľúbené jedlá a nápoje, národné jedlá.

Človek a príroda: počasie, miesta, kam rád chodím, zvieratá v našej domácnosti (v zoologickej záhrade, na dedine) môj vzťah k zvieratám.

Človek v spoločnosti: moje zážitky, zaujímavé príhody, návštevy styk s priateľmi.

Povolania: názvy frekventovaných povolání a pracovných činností, čím je (čo robí) môj otec, moja mama, moji súrodenci, čím chcem byť.

Naša vlasť: základné údaje o SR.

Zaujímavé informácie o krajinách príslušnej jazykovej oblasti (v rámci čítania).

Ďalšie témy a podtémy podľa záujmu a možností žiakov.

2. Štandardné rečové situácie

Vedieť

- kúpiť si cestovný lístok, miestenku, informovať sa o príchode a odchode dopravného prostriedku,
- zistiť, či v obchode (obchodnom dome) majú želaný tovar, opýtať sa na cenu, vlastnosti, komunikácia pri platení, kúpiť si lístok na kultúrne podujatie,
- získať a poskytnúť časové údaje rôzneho druhu,
- jednoducho komunikovať v stravovacom zariadení, na pošte, u lekára,

3. Jazykové funkcie

Vedieť sa predstaviť a predstaviť inú osobu, pozdraviť osloviť, poďakovať, požiadať (poprosiť) o niečo, pozvať, privítať niekoho, dovoliť, odmietnuť, ponúknuť a zakázať niečo, upozorniť (varovať) niekoho, ospravedlniť sa, zablahoželať, sľúbiť, vyjadriť ľútosť, to, že sa mi niečo páči alebo nepáči.

B. Rečové zručnosti

1. Posluch

Rozumieť

- cudzojazyčným pokynom a inštrukciám vyučujúceho,
- ďalším prejavom vyučujúceho (jednotlivým vetám i krátkym súvislým celkom), ktoré sú zostavené zo známeho jazykového materiálu,
- jazykovým prejavom spolužiakov.

2. Ústny prejav

V rámci prebratých tém, situácií, jazykových funkcií a jazykových prostriedkov vedieť

- odpovedať na otázky rôzneho druhu a tvoriť otázky,
- riešiť jednoduché rečové situácie dialogickou formou,
- jednoducho opísať (charakterizovať) osobu, predmet, udalosť, vlastnú skúsenosť,
- krátko pohovoriť o prebratej téme,
- prednášať primeraný počet básní, úryvkov umeleckého textu, zaspievať niekoľko piesní, reprodukovať žarty, anekdoty.

3. Čítanie

Vedieť

- čítať s porozumením jednoduché verejné nápisy a oznamy,
- získať informácie z jednoduchých tlačенých formulárov, orientovať sa v cudzojazyčnom pláne mesta ap..
- čítať s porozumením jednoduché autentické cudzojazyčné texty, ktoré obsahujú známu slovnú zásobu a prebraté gramatické javy,
- čítať s pomocou slovníka texty rôzneho druhu, ktorých obsah je pre žiakov zaujímavý.

4. Písanie a písomný prejav

Vedieť

- odpisovať jednotlivé slová, vety a väčšie celky z tabule a z učebnice,
- vyplniť jednoduchý formulár, ktorý obsahuje osobné údaje,
- napísať pozdrav, blahoželanie, krátky súkromný list,
- napísať krátku správu, informáciu alebo krátky odkaz.

C. Jazykové prostriedky

1. Výslovnosť

Osvojiť si zvukovú stránku cudzieho jazyka, t. j. správnu výslovnosť segmentálnych prvkov (fonologický systém príslušného jazyka) i suprasegmentálnych javov (prízvuk v rámci slova, rytmického taktu a vety, melódiu rôznych typov viet s dôrazom na javy odlišné od slovenčiny (podľa možností a predpokladov žiaka).

2. Slovná zásoba

Aktívne si osvojiť priemerne 4-5 jednotiek na jednu vyučovaciu hodinu vrátane frazeológie bežného spoločenského styku (frekventované štandardizované otázky a odpovede na ne, zdvorilostné kliše ap.).

3. Gramatika

- Osvojiť si základné morfológické a syntaktické javy potrebné na dosiahnutie predpokladanej úrovne rečových zručností (vyjadrenie pádových vzťahov, časovanie, vyjadrovanie otázky, záporu, základných časových a priestorových vzťahov, podmienky, možnosti a nemožnosti ap.).

4. Pravopis

Osvojiť si

- pravopis prebratých lexikálnych jednotiek a ich tvarov,
- základné pravidlá interpunkcie,
- pravopisné javy, ktoré sa často vyskytujú v osobnej korešpondencii (písanie dátumu, oslovení, zámen ap.).

Riadenie učebného procesu

1. Organizačné poznámky, výber a poradie učiva

Učebné osnovy sú rámcové a majú orientačný, charakter. Učiteľ alebo predmetová komisia sa preto aktívne podieľa na výbere obsahu vyučovania a na jeho časovom radení. Vyučujúci má právo doplniť alebo vynechať niektoré témy, podtémy a situácie a určiť, ktoré témy či podtémy si žiaci majú osvojiť produktívne a ktoré sú určené len na čítanie. Výber učiva robíme tak, aby sa žiak i v prípade, že si vyberie ďalší cudzí jazyk len na jeden rok získal schopnosť riešiť obmedzený počet komunikačných situácií praktického charakteru, napr. osloviť niekoho požiadať ho o informáciu a poďakovať za informáciu, ústne i písomne zablahoželať k narodeninám či meninám, orientovať sa v pláne mesta ap.

Pri výbere konkrétneho učiva a pri jeho časovom radení sa možno opierať o štruktúru používanej učebnice či inej vhodnej pomôcky, možno tiež využiť platné učebné osnovy cudzích jazykov pre 5.-8. ročník základnej školy, najmä pri výbere gramatického učiva. Keď pracujeme so staršími učebnicami a materiálmi, dbáme o to, aby sa nepoužívali texty, ktorých obsah je v rozpore so spoločenskou a politickou situáciou u nás a vo svete. Na čítanie a počúvanie uprednostňujeme primerané autentické cudzojazyčné texty pred adaptovanými alebo umelo zostavenými textami. Pri výbere textov zohľadňujeme vek a záujmy žiakov.

2. Odporúčania na riadenie vyučovacieho procesu

Vyučujúci rozhoduje o spôsobe riadenia vyučovacieho procesu a zodpovedá za kvalitu dosahovaných výsledkov. Vyučovanie organizuje tak aby žiaci mali možnosť čo najčastejšie vykonávať reálne komunikačné činnosti v cudzom jazyku. Rozhodujúcim typom vyučovacej hodiny je hodina nácviku a upevňovania rečových návykov a zručností. Platí to i pre opakovacie hodiny alebo hodiny venované klasifikovanému preverovaniu žiakov.

Prístupom k žiakom, voľbou aktivizujúcich organizačných foriem práce, stimulovaním myšlienkovej a rečovej činnosti žiakov pomocou podnetne sformulovaných úloh, uplatňovaním individuálneho prístupu (napr. ukladaním úloh rôzneho stupňa náročnosti jednotlivcom alebo skupinám žiakov podľa ich úrovne) vyučujúci prispieva k tomu, aby žiaci mali po kladne hodnotených výkonoch pocit spokojnosti z úspechu a tak sa podporila ich poznávacia aktivita v predmete.

Na zistenie toho, či sme dosiahli ciele stanovené pre isté časové obdobie (polrok, koniec ročníka, záver celého kurzu cudzieho jazyka), volíme také formy kontroly, ktoré umožňujú zistiť, na akej úrovni sú žiaci schopní riešiť konkrétne komunikačné úlohy v rámci jednotlivých rečových zručností.

Pri riadení vyučovacieho procesu odporúčame tvorivo využiť podnety uvedené v metodických častiach učebných osnov povinného cudzieho jazyka pre 5. až 8. ročník základnej školy.

Učebné osnovy

PRÁCA S POČÍTAČOM

5. - 9.ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Voliteľný predmet
Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Voliteľný, resp. nepovinný predmet práca s počítačom je určený najmä žiakom s hlbším záujmom o výpočtovú techniku a elektroniku.

Obsah predmetu sa orientuje na výpočtovú techniku, a to od používateľského prístupu k aktívnemu, tvorivému a samostatnému riešeniu úloh na počítači, a na elektroniku -- od základov elektroniky po konštruovanie kybernetických modelov s využitím logických číslicových integrovaných obvodov. Komplexne sa pritom formuje algoritmický prístup k riešeniu problémov. Matematika a matematické modely reálnych situácií sa predstavujú ako nevyhnutný základ automatizačnej a výpočtovej techniky.

Predmet prispieva k chápaniu aktuálnych otázok vedecko-technického rozvoja najmä v oblasti automatizácie a na konkrétnych skúsenostiach umožňuje žiakom pochopiť vzťahy a súčinnosť človeka s automatizačnou a výpočtovou technikou. Rozvíjajú sa rozumové schopnosti, logické a algoritmické myslenie žiakov aj ich manuálne zručnosti. U žiakov sa vypestuje pozitívny prístup k výpočtovej technike a poskytnú sa im základné vedomosti, návyky a zručnosti na jej efektívne využívanie.

Učebné osnovy vymedzujú koncepciu predmetu z hľadiska obsahu maximalisticky. Výber navrhovaných tematických celkov, ich poradie aj počty hodín pre jednotlivé témy (uvedené orientačne pre dvojhodinovú týždennú časovú dotáciu) možno upraviť v rámci triedy (skupiny) aj v rámci individuálneho prístupu k žiakom podľa materiálnych podmienok školy a podľa záujmu, schopností a predchádzajúcich vedomostí a zručností žiakov v danej oblasti.

Prehľad učiva 5. ročník

1. Práca s mikropočítačom (30 h)
2. Základy algoritmizácie a programovania (36 h)

Stručná charakteristika tematických celkov

1. Práca s mikropočítačom

Význam a niektoré možnosti využitia výpočtovej techniky. Demonštrácia rôznych programov. Mikropočítačov učebňa - organizácia a bezpečnosť práce. Obsluha mikropočítača a základných periférnych zariadení. Architektúra mikropočítača, význam a funkcia jednotlivých jednotiek. Klávesnica, riadiace príkazy, niektoré chybové hlásenia (využiť didaktické počítačové hry a didaktické programy). Práca s hotovým programom, jeho nahradenie z externej pamäti a spustenie. Didaktické hry na získanie návykov v tvorbe algoritmov. Detský programovací jazyk (napríklad program Karel), obsluha a získanie základných zručností.

2. Základy algoritmizácie

Základy algoritmizácie a programovania získajú žiaci hrou. Formulácia jednoduchých postupov z bežného života a zo školskej matematiky. Pojem algoritmus, upresnenie intuitívne získanej predstavy. Algoritmický pohľad na činnosti v elementárnej matematike a v reálnom živote (návody, pracovné postupy). Zápis algoritmov v prirodzenom jazyku, s použitím znakov a symbolov (napr. množinovej symboliky) a graficky pomocou vývojových diagramov. Základné typy algoritmov - priamy, vetvený a cyklický. Dôraz na tvorbu štruktúrovaných algoritmov. Riešenie zložitejších úloh tvorbou programov v detskom programovacom jazyku podľa jednotlivých typov algoritmov ich zápis.

Prehľad učiva 6. ročník

1. Algoritmizácia (20 h)
2. Základy programovania (26 h)
3. Základy elektroniky (20 h)

Stručná charakteristika tematických celkov

1. Algoritmizácia

Zopakovanie poznatkov z 5. ročníka o algoritmizácii a programovaní na praktických cvičeniach. Základné vlastnosti algoritmov. Jazyk vývojových diagramov, značky, spôsob zapisovania. Porovnanie so zápisom v programovacom jazyku používanom v 5. ročníku. Zápis algoritmov známych matematických úloh.

2. Základy programovania

Programovanie v dostupnom programovacom jazyku vyššej úrovne, ktorý má slovník príkazov v materinskom jazyku, slovník jazyka, gramatické pravidlá, význam jazykových konštrukcií. Prepis algoritmov z jazyka vývojových diagramov do programovacieho jazyka. Zápis a odladenie programov na mikropočítači.

3. Základy elektroniky

Jednoduché elektrické, obvody s vypínačmi a prepínačmi realizujúce základné logické funkcie a ich technické aplikácie.

Polovodičové súčiastky - dióda, tranzistor, tyristor, fotorezistor, fototranzistor, termistor, sledovanie ich základných funkcií praktickým zapojením jednoduchých elektrických obvodov (využitie elektronickej stavebnice). Príklady technickej aplikácie v praxi.

Prehľad učiva 7. ročník

1. Základy elektroniky a automatizácie(19 h)
2. Výroková logika a logické funkcie (14 h)
3. Základy programovania (33 h)

Stručná charakteristika tematických celkov

1. Základy elektroniky a automatizácie

Plošné spoje, spájkovanie, príprava materiálu. Aplikácie tranzistora ako spínacieho prvku, klopné obvody. Aplikácie ostatných polovodičových súčiastok. Tranzistor ako zosilňovač. Integrované obvody, operačné zosilňovače. Exkurzia do výrobného závodu so zameraním na elektroniku.

2. Výroková logika a logické funkcie

Základné logické funkcie, ich aplikácia vo výrokových z bežného života a z matematiky. Druhy elektronických logických obvodov. Vyjadrenie logickej hodnoty elektrickou veličinou. Modelovanie logických funkcií na elektronickej stavebnici. Tabuľky pravdivosti logických hodnôt. Matematizácia reálnych situácií pomocou výrokovvej logiky. Jednoduché logické operácie podľa pravidiel Booleovej algebry.

Praktické zapojenie jednoduchších obvodov automatizačnej a signalizačnej techniky s použitím logických integrovaných obvodov.

3. Základy programovania

Programovací jazyk BASIC. Charakteristika. Riadiace príkazy, základné grafické príkazy. Niektoré aritmetické výrazy a štandardné príkazy. Samostatná tvorba programov.

Prehľad učiva 8.- 9. ročník

1. Základné aplikácie mikropočítača v praxi (33 h)
2. Základy číslicovej techniky (15 h)
3. Riadiace počítače (18 h)

Stručná charakteristika tematických celkov

1. Základné aplikácie mikropočítača v praxi

Ukážky a práca s hotovými programami z rôznych oblastí využitia mikropočítača. Technické

a ekonomické výpočty, administratíva, ukladanie a triedenie údajov, konštruktárske práce, riadenie technických procesov a zariadení. Obsluha ďalších periférnych zariadení.

Práca s textovým editorom - písanie, opravy, formátovanie, tlačenie, ukladanie textov.

Práca s grafickým editorom - využitie všetkých možností na kreslenie obrázkov.

Práca s údajmi - vytvorenie a naplnenie jednoduchej bázy údajov a možnosti jej využívania, triedenie, výber a tlačenie vybraných údajov.

2. Základy číslicovej techniky

Dvojková číselná sústava. Kombinačné a sekvenčné logické obvody, vysvetlenie ich činnosti pokusmi, aplikácie. BCD kód. Pojmy bit a byte. Šestnástková číselná sústava (informatívne).

3. Riadiace počítače

Možnosť automatizovaného riadenia elektrických zariadení a technických procesov pomocou počítača. Zbernica, vstupné a výstupné brány (porty) počítača. Riadenie procesov v reálnom čase. A/D

a D/A prevodník. Montáž a pripojenie elektromechanických zariadení k mikropočítaču (model robota, stavebnica typu LEGO Technic Control, Fisher technik), programovanie ich činnosti. Meranie rôznych fyzikálnych veličín pomocou počítača.

Materiálno-technické zabezpečenie

Na realizáciu predmetu je nevyhnutná mikropočítačová učebňa s lokálnou sieťou a s pripojenou grafickou tlačiarňou a programy: motivačné hry, niektorý programovací jazyk, textový a grafický editor a databázu s príslušnými metodickými príručkami.

V tematických celkoch základy algoritmizácie a základy programovania odporúčame postupovať podľa učebných textov pre 5., 6. a 7. ročník ZŠ "Práca s mikropočítačom" a "Základy programovania" (prílohy v pokynoch k vyučovaniu nepovinného predmetu cvičenia z matematiky v 5., 6. a 7. ročník ZŠ, SPN Praha 1988, 1990, 1991).

V tematických celkoch základy elektroniky a automatizácie frontálne práce žiakov (vybrané pokusy) s Elektronickou stavebnicou pre 8. ročník ZŠ a s Elektronickou experimentálnou súpravou.

Literatúra:

Učebnice Technické práce pre 8. ročník ZŠ, Bratislava, SPN 1983, strana 84-124.

Základy techniky v 8. ročníku ZŠ. Bratislava, SPN 1983, strana 202-221, príslušné metodické príručky, ďalšia odborná literatúra a časopisy.

Učebné osnovy

CVIČENIA ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA

5. - 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Cieľom učebného predmetu cvičenia zo slovenského jazyka je rozvíjať záujem žiakov o doknalejšie poznanie a ovládanie slovenského jazyka, prehĺbiť ich vedomosti o slovenskom jazyku, zvýšiť ich jazykovú kultúru v ústnych a písomných prejavoch.

Žiaci, ktorí navštevujú cvičenia zo slovenského jazyka, môžu svojim pôsobením významne podporiť učiteľovo úsilie dosiahnutie vyššej úrovne vo vyučovaní slovenského jazyka v celej triede. Takto sa uskutočňuje spoločenská požiadavka, aby sa zvýšila úroveň vzdelania všetkých žiakov, aby sa odhaľovali a ďalej rozvíjali vyjadrovacie schopnosti žiakov nielen v slovenskom jazyku, ale aj v iných odboroch. Slovenský jazyk je kľúčom do štúdia všetkých odborov. Čím lepšie žiak pozná slovenský jazyk, tým ľahšie sa učí, a tak ďalšie rozvíjanie jazykových vedomostí pomáha zdokonaľovať jeho celkovú vzdelanostnú úroveň.

Osnovy cvičení zo slovenského jazyka pre jednotlivé ročníky sú oproti podrobným osnovám z jazykovej a slohovej zložky rámcové. Uvedený výber učiva je skôr príkladom ako predpisom a učiteľ si ho môže upraviť podľa potrieb, možností a záujmov žiackeho kolektívu a jednotlivcov v ňom. Učivo sa môže prebrať do rozličnej šírky a hĺbky, isté časti sa môžu vypustiť, prípadne sa môže zaradiť iné učivo.

Učivo sa v každom ročníku rozdeľuje na päť častí. Toto rozčlenenie neurčuje postup, ako učivo preberať, ale naznačuje rozličné spôsoby práce a činnosti žiakov, ktoré sa kvalitatívne odlišujú. To znamená, že učiteľ tematicky spája a vhodne strieda rozličné činnosti, ktoré sa v osnovách cvičení zo slovenského jazyka uvádzajú.

V 1. časti (besedy o jazyku na základe referátov) učiteľ nevysvetľuje, ale žiaci sami študujú z odporúčanej literatúry, robia si výpisky a potom na ich základe referujú. O prednesených referátoch žiaci diskutujú. Učiteľ podporuje a usmerňuje diskusiu a nakoniec ju ukončí. Pri diskusii zdôrazní význam vecných argumentov a vecnosť, určitosť slovníka žiakov.

Aj na druhú časť (rozvíjanie vyjadrovania žiakov) sa žiaci pripravujú samostatným štúdiom z odporúčanej literatúry a svoje poznatky uplatňujú nielen pri rozbore ukážok, ale aj v samostatne vypracovaných slovníkových frazeologických a štylizovaných cvičeniach, ako aj pri samostatnom spracovaní primeraných tém. Dôraz sa kladie na príležitostné žánre rečníckeho štýlu, a to na príležitostné prejavy a prívety. Zároveň sa v 5. ročníku vhodne využívajú rozličné jazykové hry a venuje sa pozornosť rozličným jazykovým zaujímavostiam.

Úlohou 3. časti (nácvik v zhromažďovaní materiálu) je naučiť žiakov pozorovať jazyk, učiť sa podľa daných hľadísk vyhľadávať a vypisovať jazykové javy a napokon triediť získaný materiál. Pri triedení si žiaci pomáhajú dostupnou literatúrou.

Vo 4. časti (jazyková prax) sa žiaci učia riešiť úlohy, ktoré vyplývajú z ich jazykovej praxe.

Do 5. oddielu sú zaradené všestranné jazykové rozbory. Využívajú sa predovšetkým na poznávanie zaujímavých javov zo všetkých stránok jazyka, nesmú to byť stereotypné vetné rozbory. Žiaci sa učia nahrádzať frekventované spôsoby vyjadrovania synonymickým obmieňaním a vyjadriť rovnakú komunikáciu rozličnými výpovednými modelmi.

Obsah predmetu

**5. ročník
(2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne)**

Výchovno-vzdelávacie ciele

Oboznámiť žiakov so vznikom reči pri spoločnej práci ľudí. Poučiť ich o príbuznosti a o triedení jazykov, najmä o blízkej príbuznosti jednotlivých slovanských jazykov so zreteľom na slovenčinu

a o nepretržitom vývine slovenského jazyka. Oboznámiť žiakov s rozdelením slovenských nárečí v Slovenskej republike a mimo jej hraníc. Pomocou jazykových a pravopisných zaujímavostí, hrami a súťažami upevniť a ďalej rozvíjať záujem o doknalejšie poznanie a ovládanie slovenského jazyka.

Využívať rozličné možnosti vyjadrovania uvádzacích viet, priamej reči a nepriamej reči. Uvedomovať si nárečové špecifiká prostredia, v ktorom žiak žije, a to na pozadí spisovnej slovenčiny. Zdokonalovať sa v rozprávaní, najmä o príhodách a zážitkoch z vlastného života.

Prehľad tematických celkov

Besedy o jazyku. Rozvoj vyjadrovania žiakov. Výcvik v zhromažďovaní materiálu. Jazyková prax. Všestranné jazykové rozbory.

Obsah tematických celkov

1. Besedy o jazyku

Vznik reči pri spoločnej práci ľudí. Vývin jazyka v spoločnosti (so zreteľom na učivo dejepisu, prírodopisu). Jazyky, ich príbuznosť a triedenie. Slovánske jazyky a ich blízka príbuznosť (so zreteľom na slovenčinu). Svetové jazyky. Mŕtve jazyky. Umelé (plánové) jazyky (napr. esperanto).

Nepretržitý vývin slovenského jazyka. Najstaršie písomné pamiatky slovenského jazyka.

Slovenské nárečia, ich rozdelenie a hlavné znaky; spisovná slovenčina. Mapové zobrazenie jazykových javov podľa zemepisu.

Ukážky z troch slovenských jazykových oblastí.

2. Rozvíjanie vyjadrovania žiakov

Jazykové a pravopisné zaujímavosti, najfrekvencovanejšie slovenské slová, ktoré sú zaujímavé podľa svojho pôvodu (etymológia niektorých domácich slov a niektorých slov cudzieho pôvodu).

Jazykové hry a súťaže, napríklad slová s istým počtom hlások, jazykové hádanky, písmenové rébusy, slovné skrývačky, krížovky, roháčiky, dopĺňovačky (pásovky), koničky, hrebeňovky, prešmyčky, výpusťky, vsuvky, zámenky, obložky, rýmovačky, zostavenie slov z daných písmen a slabík, hľadanie slov s určeným počtom písmen a slabík, slov s daným začiatočným písmenom, slabikou, slov s daným hláskoslovným zložením a pod.

Využitie homonymie a viacvýznamovosti slov v žartoch. Slovné hračky.

Jazykové vyjadrenie zvukov, ktoré vydávajú zvieratá alebo predmety (napr. vystihnúť hlas vrabca v rozličných jazykoch, zvukomalebne citoslovcia, ľudové výklady spevu vtákov slovenskou rečou, "reč" zvierat v slovenských ľudových rozprávkach).

Priama, nepriama a polopriama reč. Využívanie rozličných možností vyjadrovania uvádzacích viet.

Príslovia a ich vysvetľovanie.

3. Výcvik v zhromažďovaní materiálu

Zhromažďovanie jazykového materiálu na poznávanie hlavných rozdielov medzi spisovnou slovenčinou a nárečím žiakovho prostredia: v slovnej zásobe, v hláskovej podobe slov, v tvarosloví, vo výslovnosti, v prízvuku a pod.

4. Jazyková prax

Ústne a písomné rozprávanie zaujímavých príhod z vlastného života. Súťaže o najvýstižnejšie (najvtipnejšie) dokončenie začatého rozprávania. Súťaže o najvýstižnejší (najvtipnejší) názov danej krátkej poviedky.

Ústne rozprávanie stručného obsahu prečítaných kníh.

5. Všestranné jazykové rozbory

6. ročník
(2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

Výchovno-vzdelávacie ciele

Bližšie žiakov oboznámiť so vznikom a vývinom ľudskej reči, prehĺbenejšie poučiť o hláskovej rovine a o rozdieloch medzi ústnym a písomným prejavom, oboznámiť s vývinom písma a s vývinom slovenského pravopisu. Poučenie o funkčných štýloch spisovnej slovenčiny. Využitie získaných vedomostí v písaných a hovorených súvislých jazykových prejavoch. Zisťovanie a spisovanie miestnych a chotárnych názvov z blízkeho okolia. Pokusy o písanie príspevkov na nástenku alebo do školského časopisu.

Prehľad tematických celkov

Besedy o jazyku. Rozvíjanie vyjadrovania žiakov. Výcvik v zhromažďovaní materiálu. Jazyková prax. Všestranné jazykové rozbory.

Obsah tematických celkov

I. Besedy o jazyku

Všeobecne o komunikovaní. Posunková reč. Ako sa človek naučil rozprávať.

Ústny a písomný prejav. Ako sa tvorí reč (o artikulačných orgánoch a artikulácii). Rozdelenie hlások podľa spôsobu a miesta tvorenia. Kladný prenos medzi výslovnosťou mäkkých spoluhlások v slovenčine a ruštine.

O hláskovej a slabičnej tvorbe slov. O frekvencii hlások a ľúbozvučnosti hlások. O využívaní zvukovej podoby v poézii a v reči vôbec.

Ako sa zaznačuje reč. Vývin písma. Vývin slovenského pravopisu (A. Bernolák, Ľ. Štúr, J. M. Hodža a M. Hattala).

2. Rozvíjanie vyjadrovania žiakov

Rozlišovanie funkčných štýlov: hovorový, administratívny, umelecký a náučný štýl a spracovanie tej istej udalosti ako informácie, ako presného vystihnutia udalosti, ako správy pre časopis, ako fejtónu a pod.

Časopis a uplatnenie rozličných štýlov. Pokus napísať jeden exemplár triedneho časopisu.

3. Výcvik v zhromažďovaní materiálu

Zisťovať a zapisovať do slovníčka miestne a chotárne názvy (staré a nové názvy ulíc, mestských štvrtí, názvy poľnohospodárskych pozemkov, vrchov a kopcov, potokov) v blízkom okolí. Pokusy o vysvetlenie ich pôvodu. Systematizovať a usporiadať názvy podľa ich pôvodu. Spätosť medzi miestnymi a chotárnymi názvami s národnou a regionálnou históriou a kultúrou.

Pokus kolektívne napísať prácu o miestnych a chotárnych názvoch v našom okolí. Precvičovať písanie začiatočných veľkých písmen vlastných mien a zemepisných názvov podľa učebnice zemepisu a dejepisu.

4. Jazyková prax

Píšeme do triedneho (školského) časopisu. Súťaž (napr. o najlepšiu reportáž). Pokus o rozhovor (na danú tému, vhodnú z hľadiska výchovno-vzdelávacej praxe školy) s dospelými (použiť magnetofón).

5. Všestranné jazykové rozbory

7. ročník
(2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

Výchovno-vzdelávacie ciele

Osvojovanie hlbších vedomostí o slovnej zásobe. Cvičenie vo využívaní osvojených poznatkov vo vlastnom ústnom i písomnom vyjadrovaní. Na základe výpiskov zisťovať, ako sa zámerne využíva slovná zásoba v niektorých literárnych dielach. Zhromažďovať zaujímavé príslovia a porekadlá z nárečí a z beletrie (z vlastného čítania). Pokusy o napísanie príspevkov do školského rozhlasu a na nástenku.

Prehľad tematických celkov

Besedy o jazyku. Rozvíjanie vyjadrovania žiakov. Výcvik v zhromažďovaní a usporiadaní materiálu. Jazyková prax. Všestranné jazykové rozbory.

Obsah tematických celkov

1. Besedy o jazyku

Slovná zásoba, národná a individuálna, aktívna a pasívna slovná zásoba. Jadro slovnej zásoby. Frekvencia slov. Pomenovanie. Opisné (motivované: školník, mostový...) a značkové slová. Skratkové a umelé (ČEDOK, SL'UK ...) slová. Združené pomenovania. Frazeologické spojenia. Systémové črty slovnej zásoby.

2. Rozvíjanie vyjadrovania žiakov

Praktický výcvik vo využívaní štylistického rozvrstvenia slovnej zásoby, citovo zafarbených slov (zjemňujúcich slov, zdobnením, maznavých a lichotivých slov), synonym, hanlivých slov, prirovaní, frazeologických spojení a pod.; lexikálne frazeologické, štylistické cvičenia a samostatné slohové prajavy žiakov.

3. Výcvik v zhromažďovaní materiálu a v jeho usporadúvaní

Štúdium zámerného využívania slovnej zásoby v niektorých dielach (napr. L. Štúra, M. Kukučina, J. Kalinčiaka, P. O. Hviezdoslava, J. G. Tajovského, Timravy, J. C. Hronského, J. Horáka, Š. Moravčíka, L. Balleka ...). Individuálne výpisky na lístočky (formát veľkosti korešpondenčného lístka), triedenie, systemizácia a usporiadanie výpiskov podľa významových skupín (ukladanie podľa obsahu do jednotlivých obálok).

Rodné mená v blízkom okolí, frekvencia ich výskytu a pokus o vysvetlenie ich pôvodu. Zhromažďovanie zaujímavých prímení a rodných mien, prísloví a prirovaní z nárečí a z beletrie (výpisky).

4. Jazyková prax

Príprava jazykových kútikov pre školský rozhlas a nástenku. Písanie triednej, školskej resp. oddielovej kroniky.

5. Všestranné jazykové rozbory

8. ročník
(2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

Výchovno-vzdelávacie ciele

Oboznámiť žiakov s najdôležitejšími údajmi o frekvencii slovných druhov v slovenčine. Prehĺbiť vedomosti o frekventovaných a produktívnych javoch z tvaroslovia. Poskytnúť hlbšie poučenie o zvukovej stránke slovenského jazyka a cvičiť žiakov v samostatných hovorených prejavoch a rečníckych vystúpeniach. Zbierať a spisovať nárečové slová, vety a texty z prostredia, v ktorom žiaci žijú.

Písať príspevky pre školský rozhlas, na nástenku alebo do almanachu.

Prehľad tematických celkov

Besedy o jazyku. Rozvíjanie vyjadrovania žiakov. Výcvik v zhromažďovaní a usporiadaní materiálu. Jazyková prax. Všestranné jazykové rozbory.

Obsah tematických celkov

1. Besedy o jazyku

a) prechod jedných slovných druhov k iným slovným druhom v slovenčine. Frekvencia slovných druhov v jazykových prejavoch. O rode, páde a čísle v slovenčine.

O využívaní slovesných časov a spôsobov v slovenčine. Spresňovanie významu výpovede pomocou slovesného rodu a vidu.

2. Rozvíjanie vyjadrovania žiakov

Praktický výcvik v správnej zvukovej výstavbe vety a súvetia: dynamická a melodická línia vety, vetné úseky, pauzy a dôraz.

Nácvik spisovnej výslovnosti hlások a skupín hlások vo vetnej súvislosti. Výslovnosť cudzích slov.

Správna technika využívania hlasu, správne vystupovanie a mimika.

Rečnícke cvičenia. Nácvik samostatných hovorených prejavov (3 -5 - 6 minút), ktoré sa prednášajú spamäti (rozprávanie, opis, úvodný prívet pri nejakej dôležitej udalosti, pokus o prednášku na jednoduchú tému).

3. Výcvik v zhromažďovaní materiálu a jeho usporadúvaní

Zbierať a zhromažďovať rozličné nárečové vety a súvislé texty z prostredia, v ktorom žiaci bývajú. Do slovníčkov vpisovať nárečové slová z rozličných pracovných okruhov zo životného prostredia starých ľudí. Prezývky v okolí žiakov a pokus o vysvetlenie ich pôvodu.

Spisovať reklamné texty, názvy výrobkov, potravín a hodnotiť ich z hľadiska jazykovej správnosti. Mapové zobrazovanie javov podľa zemepisu. Slovenské ľudové piesne ako modelové texty z hudobnej výchovy.

4. Jazyková prax

Príprava jazykových kútikov pre školský rozhlas a na nástenku.

Pokus o zostavenie triedneho almanachu na ukončenie dochádzky do základnej školy.

5. Všestranné jazykové rozbory

Riadenie učebného procesu

Metódy, ktoré učiteľ uplatní, musia významne zefektívniť učebný proces a zvýšiť záujem o predmet. Uplatňovať predovšetkým také metódy, ktoré vyžadujú od žiaka samostatnú prácu. Cvičenia zo slovenského jazyka majú mať charakter pracovných seminárov. Na zvýšenie účinnosti jazykových cvičení a ich spojenia so spoločenskou praxou je vhodné a užitočné sledovať poradňu v rozhlase alebo školské programy, ktoré sa venujú jazykovým otázkam v rozhlase. Odporúča sa sledovať aj jazykové rubriky v dennej tlači. Nebolo by však správne, aby žiaci reprodukovali ich obsah na úkor vlastnej samostatnej práce; majú byť podnetom pre ňu. Odporúča sa využívať pri riešení úloh aj zdravú súťaživosť žiakov, ale takú, ktorá by zvyšovala záujem o prácu a pritom neoslabovala záujem o prácu u tých žiakov, ktorí nie sú vždy úspešní. V takom prípade je potrebné organizovať súťaž kolektívov. Učiteľ hodnotí hĺbku žiakovho záujmu dokonalejšie poznať a ovládať slovenský jazyk, skutočné vedomosti o slovenskom jazyku a o jeho jednotlivých zložkách a úsilie zvýšiť si jazykovú kultúru v ústnych a písomných prejavoch. O istom záujme žiaka svedčí už tá okolnosť, že si zvolil nepovinný predmet cvičenia zo slovenského jazyka.

Literatúra

Na cvičeniach zo slovenského jazyka sa osobitná pozornosť venuje tomu, aby sa žiaci naučili používať slovníky:

Pisárčiková, M. - Michalus, Š.: Malý synonymický slovník, Bratislava, SPN 1972, 2. vyd.

Smiešková, E.: Malý frazeologický slovník, Bratislava, SPN 1975, 2. vyd.

Ivanová - Šaliagová, M.: Malý slovník cudzích slov, Bratislava, SPN 1972.

Slovník slovenského jazyka, I. - IV. zväzok, Bratislava, Vydavateľstvo SAV 1959 - 1968.

Krátky slovník slovenského jazyka. Bratislava, Veda 1987.

Kráľ, A.: Pravidlá slovenskej výslovnosti. Bratislava, SPN 1984.

Česko-slovenský slovník. Bratislava 1978.

Mistrík, J.: Retrográdny slovník slovenčiny, Bratislava, UK 1976.

Okrem toho môžu sa používať i primerané príspevky z časopisov a iné vhodné príručky, knihy a slovníky. Napr.:

Kočiš, F.: Slovenčina moja. Bratislava, SPN 1990.

Pažitný, A.: Jazykové hry v 5. - 8. roč. ZŠ, Bratislava, SPN 1989.

Kyndl, J., Kyndlová, H.: Vieme správne korešpondovať? Bratislava, Alfa 1990.

CVIČENIA Z MATEMATIKY

5.- 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Voliteľný predmet
Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Cvičenia z matematiky, ako voliteľný resp. nepovinný predmet základnej školy je určený pre žiakov, ktorí plánujú pokračovať v štúdiu na strednej škole. Učebné osnovy bezprostredne nadväzujú na povinný učebný predmet matematika.

Učebné osnovy sú rámcové a majú orientačný charakter. Učiteľ alebo predmetová komisia sa preto aktívne podieľa na výbere obsahu vyučovania a na jeho časovom radení. Vyučujúci má právo doplniť alebo vynechať niektoré témy a určiť, ktoré témy si žiaci majú osvojiť.

Hĺbku preberania jednotlivých častí učiva a dôkladnosť ich precvičovania vyučujúci prispôsobí schopnostiam a orientácii žiakov na ďalšie štúdium.

Cieľom cvičení z matematiky je ešte vo väčšej miere ako v rámci povinného vyučovania matematiky skvalitniť matematickú prípravu žiakov na ďalšie stredoškolské štúdium. Dôkladne precvičiť, upevniť a prehĺbiť matematické poznatky žiakov, ktoré vytvárajú bázu pre pochopenie a osvojenie učiva stredoškolskej matematiky, prírodovedných i odborných predmetov.

Analogicky ako v povinnom učebnom predmete vyučujúci zohľadňuje aj ďalšie všeobecné i špecifické ciele vyučovania matematiky, obsiahnuté v učebných osnovách pre 5. - 9. ročník základnej školy pre sluchovo postihnutých.

Prehľad tematických celkov

	hodiny
1. Číselné obory	8
2. Pomer, úmera, percentá	8
3. Mocniny a odmocniny	4
4. Konštrukčné úlohy a planimetria	8
5. Výrazy	6
6. Lineárne rovnice a ich sústavy. Lineárne nerovnice	8
7. Funkcie a ich vlastnosti	4
8. Obvody a obsahy obrazcov	8
9. Objemy a povrchy telies	8
10. Záverečné zhrnutie učiva	4

Obsah tematických celkov

1. Číselné obory

Zhrnutie a systematizácia poznatkov o číselných oboroch.

Riešenie zložitejších numerických úloh s využitím rôznych výhod a racionálnych postupov.

Odhad výsledkov pomocou zaokrúhlenia čísel.

Počítanie pomocou kalkulačiek.

Riešenie slovných úloh.

2. Pomer, úmera, percentá

Riešenie slovných úloh s využitím poznatkov o pomeroch, úmerách, priamej a nepriamej úmernosti.

Nácvik určovania percenta a percentuálnej časti z daného základu.

3. Mocniny a odmocniny

Precvičenie a upevnenie sprístupnených poznatkov.

4. Konštrukčné úlohy z planimetrie

Mnohouholníky a ich vlastnosti.

Konštrukcie pravidelných n-uholníkov.

Kružnica vpísaná a opísaná n-uholníku.

5. Výrazy

Tretia mocnina dvojčlena.

Precvičenie a upevnenie poznatkov o úpravách výrazov.

6. Lineárne rovnice a ich sústavy. Lineárne nerovnice

Riešenie lineárnych rovníc s neznámou v menovateli.

Grafické riešenie sústavy lineárnych rovníc.

Riešenie slovných úloh vedúcich k riešeniu lineárnych rovníc a ich sústav.

Zhrnutie, precvičenie a upevnenie poznatkov o lineárnych nerovniciach a ich riešení.

Riešenie slovných úloh vedúcich k riešeniu lineárnych nerovnic.

7. Funkcie a ich vlastnosti

Precvičenie a upevnenie poznatkov o funkciách.

8. Obvody a obsahy obrazcov

Výpočet obvodov a obsahov rôznych n-uholníkov.

9. Povrchy a objemy telies

Výpočet povrchov a objemov telies.

10. Záverečné zhrnutie učiva

Prostriedky na dosiahnutie stanovených cieľov

Prostriedky na dosiahnutie stanovených cieľov sú podobné ako vo vyučovaní povinného predmetu. V rámci cvičení z matematiky kladie však vyučujúci väčší dôraz na rozvoj samostatnosti a schopnosti pri riešení úloh tvorivo aplikovať osvojené poznatky.

Základnou literatúrou pre žiakov je Zbierka úloh z matematiky na prijímacie skúšky na stredné školy (Bálint a kol., Bratislava, SPN 1988). Vyučujúci môžu nájsť okrem toho vhodné podnety v učebniciach a zbierkach úloh pre prvé ročníky stredných škôl.

Učebné osnovy

RYSOVANIE

5. 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Voliteľný predmet
Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Voliteľný resp. nepovinný predmet rysovania svojím obsahom voľne nadväzuje na vyučovanie matematiky v 5.-9. ročníku. Vyučovať ho možno v jednom, dvoch, troch, štyroch alebo kontinuálne vo všetkých piatich ročníkoch, pre ktoré je určený.

Vyučovanie tohto predmetu umožňuje upevňovať, doplňovať a prehľbovať poznatky žiakov o princípoch technického kreslenia, ktoré získavajú v rámci vyučovania matematiky i iných učebných predmetov, rozvíjať ich priestorovú predstavivosť a schopnosť grafického vyjadrovania.

Výber konkrétneho učiva z učebných osnov, hĺbku a rozsah preberania jednotlivých jeho častí robí vyučujúci podľa vlastného uváženia s ohľadom na rozsah vyučovania tohto predmetu, vedomosti, schopnosti, záujmy a orientáciu prihlásených žiakov.

Z hľadiska ďalšieho vzdelávania i prípravy na prax je dôležité, aby vyučujúci venoval náležitú pozornosť rozvoju schopností žiakov robiť rôzne náčrty a jednoduché technické výkresy.

Nácvik zručností žiakov v črtaní a rysovaní (ceruzou i tušom) má tvoriť prirodzenú súčasť každej vyučovacej hodiny. O jeho konkrétnej náplni a spôsobe realizácie rozhoduje vyučujúci. Grafické práce uvedené pri jednotlivých tematických celkoch, ktoré by mali byť ťažiskom nácviku spomínaných zručností treba chápať ako námety. Vyučujúci ich môže podľa vlastného uváženia vhodne pozmeniť, doplniť, či zredukovať s ohľadom na konkrétne podmienky vyučovania.

Základným cieľom vyučovania predmetu rysovania je skvalitniť prípravu žiakov na prax a na ďalšie vzdelávanie osobitne v technicky orientovaných odboroch stredných škôl. Rozvojom priestorovej predstavivosti žiakov a zdokonalením ich grafického prejavu zvýšiť predpoklady žiakov na úspešné zvládnutie učiva matematiky, ako aj ďalších učebných predmetov základnej školy pre sluchovo postihnutých.

Obsah

Prehľad tematických celkov:

1. Podstata a funkcia rysovania
2. Základné geometrické konštrukcie
3. Zobrazovanie n-uholníkov
4. Kótovanie
5. Základy technického zobrazovania telies
6. Konštrukcie kuželosečiek
7. Názorné premietanie na jednu priemetňu

Obsah tematických celkov:

I. Podstata a funkcia rysovania

Normatívny charakter rysovania

Formáty výkresov, mierky, druhy čiar, technické písmo

Klasické a moderné rysovacie pomôcky

Grafické práce:

1. Nácvik rysovania čiar podľa normy a technického písma podľa šablóny
2. Nácvik rysovania rôznych schém pomocou šablóny

2. Základné geometrické konštrukcie

Konštrukcia rovnobežiek

Konštrukcia kolmíc a rôznych uhlov (60° , 30° , 15° , 130° , 90° , 45° , atď...) pomocou kružidla

Grafické práce:

1. Nácvik rysovania a črtania kolmých, vodorovných a šikmých rovnobežiek
2. Náčrty štvorcov a obdĺžnikov rôznych veľkostí
3. Nácvik rysovania kružníc vytváraním rôznych ornamentálnych vzorov

3. Zobrazovanie n-uholníkov

Precvičovanie konštrukcií trojuholníkov a štvoruholníkov

Konštrukcia pravidelného 6-uholníka, 8-uholníka a 5-uholníka

Grafické práce:

1. Rysovanie rôznych n-uholníkov
2. Náčrty rôznych n-uholníkov

4. Kótovanie

Všeobecné zásady kótovania

Základné rozdiely kótovania v strojárstve, stavebníctve a elektrotechnike

Kótovanie uhlov

Grafické práce:

1. Príklady kótovania jednoduchých súčiastok
2. Zhotovenie technického plánu školského ihriska, pôdorysu triedy, bytu a pod.

5. Základy technického zobrazovania telies

Pôdory, nárys, bokorys základných geometrických telies

Pôdorys, nárys a bokorys dutého telesa

Význam kreslenia rezov a prierezov

Grafické práce:

1. Združené priemety pravidelného 6-bokého hranola
2. Zostrojenie modelu pravidelného 6-bokého hranola z papiera
3. Zobrazenie dutej súčiastky pomocou prierezu

6. Konštrukcie kužeľosečiek

Bodová konštrukcia paraboly, elipsy a hyperboly

Grafické práce:

1. Konštrukcia rovnoosej hyperboly
2. Konštrukcia elipsy
3. Rysovanie kužeľosečiek pomocou šablóny

7. Názorné premietanie na jednu priemetňu

Priemet kocky, kvádra, hranola, ihlana

Priemet valca a kužeľa

Priemet zrezaného ihlana

Grafické práce:

1. Náčrty rôznych telies
2. Zostrojenie siete zrezaného ihlana
3. Zostrojenie modelu zrezaného ihlana z papiera
4. Zostrojenie siete štvorstena
5. Zostrojenie modelu štvorstena z papiera

Riadenie učebného procesu:

Pri preberaní jednotlivých častí učiva treba vychádzať z poznatkov žiakov, využívaním všetkých dostupných učebných pomôcok (farebných kried, modelov telies, súčiastok, ukážok technických výkresov, atď.) snažiť sa o čo najväčšiu názornosť vyučovania. Pri nácviku jednotlivých zručností

v črtaní a rysovaní dbať o to, aby opakovanie určitých činností nebolo jednotvárne. Pri nácviku

rysovania čiar a kružníc možno nechať žiakov, aby sami navrhli (vytvorili) vzory, ktoré budú znázorňovať, napr. rôzne ozdobné mreže, ozdobné podlahoviny, ornamenty atď.

Už pri preberaní prvého tematického celku je vhodné zdôrazniť, že normatívny charakter rysovania, resp. technického kreslenia umožňuje špecifický spôsob sprostredkovania informácií a komunikácie.

Zhotovovanie papierových modelov rôznych geometrických telies vedie žiakov nielen k hlbšiemu uvedomeniu si tvarov a vlastností týchto telies, ale aj k pochopeniu funkčnosti rysovania a technického kreslenia.

Odporúčaná literatúra

Pedagogická encyklopédia

Učebnice technického kreslenia pre stredné školy

Štátne normy (ČSN 01 3100 - 01 3195, ČSN 01 3200 - 01 3292, ČSN 01 3300 - 01 3399 a ČSN 01 3400 až 01 3495)

Učebnice rysovania pre ZŠ a ZDŠ

Učebné osnovy

STAROSTLIVOSŤ O DIEŤA

8. - 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Nepovinný predmet
Voliteľný predmet

Charakteristika predmetu

Do voliteľného predmetu starostlivosť o dieťa sú zahrnuté:

a) zásady zdravej životosprávy, ktoré má dodržiavať gravidná žena a ktoré sú predpokladom pre zdravý vývin plodu v maternici

b) zásady starostlivosti o narodené dieťa. Okrem teoretickej prípravy sú veľmi dôležité praktické zručnosti - základy ošetrovateľskej techniky (kúpanie a prebaľovanie dieťaťa, príprava postielky, zábaly pri horúčka, ošetrovanie poranenia), príprava pokrmov pre dieťa - dávkovanie. Vyučovanie sa dopĺňa besedami s detskou sestrou, detským lekárom, pôrodníkom.

V obsahu predmetu starostlivosti o dieťa sa pozornosť venuje nielen otázkam zdravotnej starostlivosti a bežnej opatere o dieťa po narodení (tak tomu bolo doteraz), ale aj veľmi dôležitým poznatkom o podmienkach, ktoré musí matka vytvoriť pre zdravý fyzický a psychický vývin dieťaťa ešte pred narodením v priebehu celého tehotenstva.

Učebný obsah predmetu je spracovaný rámcovo, má všeobecnejší charakter. Týmto zámerom sa sledovalo:

- vytvoriť vyučujúcim dostatočný priestor a možnosti aby si samostatne mohli v časovo-tematickom pláne aj v prípravách na vyučovanie obsah konkretizovať podľa vlastných predstáv a prispôbiť si aj jeho rozsah na jednu alebo dve vyučovacie hodiny v týždni (preto nie sú pri jednotlivých tematických celkoch uvedené časové dotácie hodín);

- využiť tvorivé schopnosti učiteľov ako pri tvorbe obsahu, tak aj pri jeho realizácii vo vyučovacom procese.

Výchovno-vzdelávacie ciele sú rozpracované pre celý ročník na úrovni vedomostí a manuálnych činností a pre oblasť hodnôt.

Časové dotácie pre jednotlivé tematické celky si vyučujúci stanoví sám, podľa potreby. V časovo-tematickom pláne treba počítať s vyčlenením hodín na besedy s odborníkmi.

Predmet Starostlivosť o dieťa sa neklasifikuje.

Prehľad tematických celkov

1. Životospráva ženy v tehotenstve. Dieťa pred narodením.
2. Starostlivosť o novorodenca a dojča v prvom roku života.
3. Starostlivosť o batola.
4. Deklarácia práv dieťaťa. Sociálna starostlivosť o matku a dieťa.

Výchovno-vzdelávacie ciele predmetu

- Poučiť žiakov o zásadách zdravej životosprávy, ktoré má dodržiavať tehotná žena a ktoré sú predpokladom zdravého vývinu plodu v maternici.

- Poučiť žiakov o najdôležitejších zásadách starostlivosti o správny vývin a výchovu dojčaťa a batolaťa.

- Systematicky rozvíjať a upevňovať u žiakov (ako budúcich rodičov) princípy, na ktorých sa zakladá výchova dieťaťa od novorodeneckého veku až po dospelosť a to je: citový a láskyplný vzťah a citlivý prístup k dieťaťu.

- Poučiť žiakov o mravnej zodpovednosti rodičov za starostlivosť a výchovu dieťaťa a jeho zdravý a normálny vývin.

- Oboznámiť žiakov s Deklaráciou práv dieťaťa z r.1990.

- Oboznámiť žiakov so sociálnym zabezpečením matky a dieťaťa.

Obsah tematických celkov

1. Životospráva ženy v tehotenstve. Dieťa pred narodením.

Dedičnosť a dieťa. Dedičné choroby. Genetické poradne.

Podmienky zdravého vývinu dieťaťa ešte pred narodením. Zásady zdravej životosprávy v tehotenstve (zdravá výživa, pohyb na vzduchu, odpočinok, spánok, osobná hygiena, obliekanie tehotnej ženy - funkčné a estetické oblečenie). Škodlivé návyky a ich vplyv na vývin dieťaťa v maternici (fajčenie, pitie alkoholu, nesprávna výživa, lieky).

Starostlivosť o duševný život tehotnej ženy - vytvorenie kľudnej a láskyplnej atmosféry v rodine. Nepriaznivý vplyv stresových situácií na matku a dieťa.

Kontakt matky s dieťaťom pred narodením. Vývin dieťaťa v jednotlivých mesiacoch, jeho životné prejavy. Pestovanie citového vzťahu k dieťaťu ešte pred narodením. Príprava prostredia a výbavičky pre dieťa, príprava na odchod do pôrodnice. Prvé príznaky pôrodu.

Pôrod dieťaťa. Intenzívnejší a hlbší telesný a citový kontakt medzi matkou a dieťaťom pokračuje po pôrode. Zmeny v živote muža a ženy po narodení dieťaťa.

Rizikové tehotenstvo, potrat, predčasný pôrod, dieťa v inkubátore. Starostlivosť o predčasne narodené dieťa.

Poradne pre tehotné ženy.

2. Starostlivosť o novorodenca a dojča

Telesný a duševný vývin dieťaťa. Kúpanie, prebaľovanie, obliekanie. Výživa - materské mlieko, jeho význam pre zdravý vývin dieťaťa. Príprava umelej výživy (hygiena detských fliaš, cumlíkov).

Zmyslový a duševný vývin novorodenca a dojčaťa v jednotlivých mesiacoch. Podnety duševného rozvoja - reč, spev, hračky (hygienicky vhodné hračky pre dojča). Rozvíjanie a prehľbovanie citových vzťahov k dieťaťu.

Prostredie pre dieťa (miestnosť, teplota v miestnosti, lôžko, výbavička). Starostlivosť o čistotu dieťaťa a prostredia, v ktorom žije. Upratovanie a práce spojené s udržiavaním detského oblečenia (pranie, žehlenie).

Najčastejšie choroby dieťaťa, ošetrovanie pri chorobách. Ochrana pred infekciou, najmä kvapôčkovou. Prvá pomoc pri úrazoch. Poradne pre matku a dieťa.

3. Starostlivosť o batola

Telesný a duševný vývin batolaťa. Výživa batolaťa (mlieko, ovocie, zelenina, mliečne, zeleninové, ovocné kaše, polievky, ovocné šťavy), hygiena potravín, spracovanie potravín vhodné pre dieťa. Zabezpečenie primeraného telesného pohybu (lezenie, chodenie, hra). Správne obliekanie dieťaťa, starostlivosť o telesnú čistotu a čistotu šiat. Pravidelný denný poriadok.

Zmyslový a duševný rozvoj dieťaťa. Rozvoj reči, pamäti, zmyslového poznávania prostredníctvom hier, hračiek, kontaktu s inými deťmi, súrodencami. Citlivé usmerňovanie správania dieťaťa - prvé dotyky so zámernou výchovou. Upevňovanie citového vzťahu k rodičom.

4. Deklarácia práv dieťaťa. Sociálna starostlivosť o matku a dieťa

Beseda s právnikom, poslancom, lekárom o problematike práv dieťaťa a sociálnom zabezpečení matky a dieťaťa.

Výchova dieťaťa v jaslách a v rodine - porovnanie výhod a nevýhod.

Odporúčaná literatúra:

1. Cibulec, J.: Láska, partnerství, manželství. Praha, Práce 1974.
2. Klímová-Fügnerová, M.: Naše dieťa. Bratislava, Osveta 1962.
3. Horák, K.: Hovoříme s rodiči o výchově k manželství a rodičovství. Praha, SPN 1979.
4. Codakov, A.: Mladým manželom. Martin, Osveta 1975.
5. Chorvát, F.: Láska, manželstvo, budúcnosť. Bratislava, Osveta 1979.
6. Chorvát, F.: Byť dobrým otcom. Martin, Osveta 1986.
7. Chorvát, F. - Orlík, J.: Za rodinné šťastie. Martin, Osveta 1988.
8. Klímová-Füngerová, M.: Citová výchova v rodine. Martin, Osveta 1977.
9. Kočetkov, V. D. - Lapitková, V. M.: Výchova k rodičovstvu. Martin, Osveta 1974.
10. Kulčichova: Citová výchova detí v rodine. Bratislava, SPN 1986.
11. Máchová, J.: Duševní hygiena rodinného života, Praha, Avicenum 1974.
12. Matějček, Z.: Rodiče a děti. Praha, Avicenum 1986.
13. Matějček, Z.: Počátky našeho duševního života. Praha, Panoráma 1986.
14. Rozinajová, H.: Pedagogika rodinného života. Bratislava, SPN 1988.
15. Výchova k manželstvu a rodičovstvu. Bratislava, Osveta 1985.
16. Zásady a obsahové zameranie výchovy k rodičovstvu pre stredné školy. Bratislava, SPN 1984.

Učebné osnovy

KURZ VARENIA A ZDRAVEJ VÝŽIVY

5. - 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Voliteľný predmet
Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Kurz varenia a zdravej výživy je určený pre žiakov (žiačky) s hlbším záujmom o túto činnosť. Kladieme tu požiadavku tvorivého prístupu. Žiaci sa oboznamujú aj s bezpečným zaobchádzaním so strojmi a ďalšími "pomocníkmi" modernej kuchyne. Hodiny uvedené pri jednotlivých tematických celkoch majú orientačný charakter. Cieľom kurzu varenia a zdravej výživy je naučiť žiakov premýšľať o zásadách racionálnej výživy, viesť ich k príprave jedál podľa najnovších technologických postupov, ktoré sú zdravotne menej závadné, naučiť ich prácu správne a bezpečne organizovať, viesť ich k úspornému zaobchádzaniu s potravinami, vedieť pripravovať jedlá k rôznym príležitostiam a oboznámiť sa so zásadami správneho stolovania.

Prehľad tematických celkov

	hodiny
1. Výživa človeka	2
2. Zariadenie a vybavenie kuchyne a jedálne	2
3. Nákup a uskladňovanie potravín	2
4. Obilniny a výrobky z nich	8
5. Ovocie, zelenina a strukoviny	14
6. Mäso a mäsové výrobky	8
7. Vajcia vo výžive	8
8. Rastlinné a živočíšne tuky vo výžive	4
9. Ľudové tradície v kuchyni	2
10. Nealkoholické nápoje	8
11. Varenie v prírode	2
12. Slávnostné pohostenie	2
13. Zásady pri tvorbe jedálneho lístka	4

Počty hodín sú uvedené orientačne pre dvojhodinovú týždennú dotáciu.

Obsah tematických celkov

1. Výživa človeka

Výživová hodnota potravín (energetická, biologická, zdravotná nezávadnosť, stráviteľnosť). Nároky človeka na výživu z hľadiska veku, pohlavia, zdravia človeka a spôsobu námahy organizmu. Praktické činnosti:

Žiaci majú poznať výživovú hodnotu potravín: hlavné živiny (bielkoviny, tuky, sacharidy); prídavné živiny (voda, nerastné látky, vitamíny, stopové prvky a i.) a pomer ich zastúpenia vo výžive. Učiť sa poznávať zdravotnú nezávadnosť a hygienický stav potravín. Podľa tabuliek určujú energetický príjem potravín podľa veku, pohlavia, činnosti a oboznamujú sa s energetickým rozdelením stravy počas dňa.

2. Zariadenie a vybavenie kuchyne a jedálne, bezpečnosť a hygiena v kuchyni

Prispôsobenie kuchynského nábytku účelnosti (znižovanie fyzickej námahy, efektívnosť uloženia celého zariadenia so zameraním na námahu, šetrenie času a bezpečnosť pri práci). Ďalej sa žiaci oboznamujú so základnými hygienickými požiadavkami v kuchyni.

Praktické činnosti:

Žiaci sa oboznamujú s účelnosťou kuchynského nábytku a premýšľajú o jeho efektívnejšom usporiadaní z hľadiska zníženia námahy, bezpečnosti, účelnosti a doržievania hygienických požiadaviek. Oboznamujú sa s najdôležitejším vybavením kuchyne, jeho významom. Okrem tradičného vybavenia sa oboznamujú s riadom a pomôckami na nové, zdravotne menej závadné technológie (význam teflonového riadu, význam varného skla, simax v kuchyni, význam tlakových hrncov, alobal v kuchyni, význam mikrotenových vreciek). Ďalej sa oboznamujú s potrebami pre zabezpečenie hygieny v kuchyni.

3. Nákup a uskladňovanie potravín

Posudzovanie potravín pri nákupe (vzhľad, farba, vôňa, dátum výroby, doma aj chuť). Potraviny, ktoré majú nejakú závalu nekupujeme, alebo hneď po prekontrolovaní vrátime. Zásady skladovania potravín v pivnici, komore, v potravinových skrinách, chladničke, mrazničke.

Praktické činnosti:

Určovať nezávadnosť potravín. Vedieť potraviny správne uskladňovať.

4. Obilniny a výrobky z nich

Najefektívnejší technologický spôsob prípravy jedál z obilnín z hľadiska ochrany zdravia človeka. Význam vegetariánskej stravy pre zdravie.

Praktické činnosti:

Príprava jedál z ovsenných vločiek: bez varenia a varením - polievky, kaša, halušky, lievance a i. Príprava jedál z kukurice - z nahrubo pomletej kukurice pripravujeme polievky alebo kaše (polenta), vychladnutú kašu formovanú do bochníka môžeme druhý deň rezať na plátky a piecť na oleji.

V sezóne mäkkú kukuricu pripravujeme povarením, alebo ju môžeme konzervovať v sladko-kyslom náleve. Príprava jedál z ďalších tradičných obilnín (raž, pšenica, jačmeň - varením, dusením, smažením a pečením). Príprava jedál z netradičných obilnín (proso - príprava kaše, pohánky).

Využitie
v kuchyni naklíčeného obilia, ktoré je nenahraditeľným zdrojom vitamínov a minerálnych látok. Pridávame ho do šalátov, nátierok, nákyrov i polievok.

5. Ovocie, zelenina a strukoviny

Príprava zeleninových jedál zo surovej zeleniny. V ýznam konzumácie surovej zeleniny. Zloženie dennej stravy zo surovej zeleniny a zeleniny pripravovanej tepelnou úpravou.

Praktické činnosti:

Príprava zeleninových šalátov zo surovej a krátko povarenej zeleniny, šaláty z voľne rastúcich rastlín. Príprava zeleninových polievok a pokrmov z varenej, dusenej a zapekanej zeleniny, príprava pudingov, nákyrov omelety zo zeleniny. Príprava ovocných pokrmov - šaláty, krémy, peny, želé, rýchle kompótové ovocné šťavy, ovocné polievky, smažené ovocie a ovocné múčniky. Príprava strukovinových jedál - polievky, prívarky, kaše a šaláty. Význam strukovín pre zdravie človeka. Menej známe strukoviny (sója). Konzervovanie zeleniny a ovocia - mrazením, sterilizáciou, zahusťovaním, sušením, kvasením. Príprava pokrmov z konzervovanej zeleniny, ovocia a strukovín.

6. Mäso a mäsové výrobky

Význam mäsa v ľudskej strave, negatívny vplyv na ľudský organizmus pri nadmernej konzumácii mäsa. Rybie, teľacie, jahňacie mäso, zverina, hydina, hovädzie a bravčové mäso a ich význam v strave.

Praktické činnosti:

Príprava mäsa varením, pečením, grilovaním, smažením.

Konzervácia mäsa sterilizáciou, solením, údením, mrazením. Príprava jedál z mäsových polotovarov. Spôsob rozmrazovania mäsa.

7. Vajcia vo výžive

Poukázať na bohaté zastúpenie živín vo vajciach, ale zároveň upozorniť na zdravotné nebezpečenstvo, ktoré spôsobuje nadmerná konzumácia vajec. Význam bielkov a žĺtkov v príprave pokrmov.

Praktické činnosti:

Varené vajčička, miešané a smažené, zapekané.

Príprava slaných i sladkých omeliet, palacinky.

Príprava múčnikov.

Zahusťovanie polievok vajíčkami.
Využitie vajíčok pri príprave cesta, mletého mäsa.
Príprava krémov a majonéz.

8. Rastlinné a živočíšne tuky vo výžive

Tuky rastlinného pôvodu a ich využitie v príprave jedál. Význam rastlinných tukov pre zdravie človeka a ich závislosť od správnej technológie prípravy jedál. Tuky živočíšneho pôvodu a ich negatívny vplyv na organizmus pri nadmernej konzumácii.

Praktické činnosti:

Príprava jedál s použitím rastlinných tukov, príprava pomazánok, múčnikov, krémov, príprava šalátov s použitím rastlinných olejov. Poukázať na zdravotnú závadnosť prípravy jedál smažením a opekaním na tuku. Naučiť žiakov, ako je možné túto zdravotnú závadnosť znížiť, prípadne navrhnúť iné technológie (podobné) prípravy jedál.

9. Ľudové tradície v kuchyni

Zásadou ľudovej kuchyne bolo stravovať sa zdravo a jednoducho. Prevládali jedlá zo zemiakov a kapusty. Výnimkou bolo obdobie zakáľačiek, kedy sa pochutnávalo na zakáľačkových špecialitách. Svoju tradíciu mali i jedlá k určitým príležitostiam (Štedrý večer, Vianoce, Nový rok, Veľká noc a iné sviatočné tradície), ktoré mali aj svoje odlišnosti podľa oblasti.

Praktické činnosti:

Prípravovať niektoré jedlá s dlhou tradíciou, predovšetkým z kapusty, zemiakov (zemiakové posúchy, lokše, fučka, zamelky, kapustové strapačky a i.). Prípravovať tradičné jedlá k určitým príležitostiam.

10. Nealkoholické nápoje

K správne mu stolovaniu patrí aj dobré jedlo, ako aj k nemu podaný vhodný nápoj. Pitná voda, minerálne vody, ovocné, zeleninové nápoje, čaj, káva, mliečne nápoje. Okrem zdravotnej nezávadnosti pri podávaných nápojoch dbáme na teplotu podávaného nápoja (studené nápoje majú mať okolo 8-12° C, teplé nápoje 40 - 45°C) a na pohár (šálku), v ktorom nápoj servírujeme. Praktické činnosti:

Prípravovať a podávať ovocné nápoje (džúsy, limonády, mušty), zeleninové nápoje (džúsy, koktaily), mliečne nápoje teplé a studené (bielu kávu, švédsky čaj, mlieko s čajom, kakao, čokoládu v mlieku, malkao, vanilkové mlieko, koktaily a pod.). Prípravovať rôzne druhy čajov, aj bylinkové (ľudové liečenie). Rôzne spôsoby prípravy kávy. Spôsoby podávania nealkoholických nápojov.

11. Varenie v prírode

Výber miesta na ohnisko a príprava ohniska s dôsledným dodržiavaním ochrany životného prostredia. Rozšíriť poznatky o výbere potravín a osobitosti úpravy pokrmov. Väčšiu pozornosť venovať príprave jedál z polotovarov.

Praktické činnosti:

Vybrať potraviny, ktoré sú vhodné na varenie v prírode. Príprava vhodných druhov potravín varením, príprava jedál v hliníkovej fólii, príprava jedál opekaním a úprava polotovarov.

12. Slávnostné pohostenie

Slávnostné pohostenie pripravujeme pri rozličných príležitostiach: meniny, narodeniny, úspešné ukončenie štúdia, spoločenské obrady a pod. Pred prípravou slávnostného pohostenia musíme poznať počet hostí, účel hostiny, počet chodov a drobné priania hostí. Pri slávnostnom pohostení okrem prípravy jedálneho lístka dbáme aj na prípravu slávnostného stola (uloženie tanierov, príborov a pohárov, vzdialenosť medzi nimi, zasadací poriadok za slávnostným stolom a pod.).

Praktické činnosti:

Vedieť pripraviť slávnostné stolovanie pri rôznych príležitostiach.

13. Zásady pri tvorbe jedálneho lístka

Pri tvorbe jedálneho lístka dbať na pestrosť, sezónnosť, skladbu surových a varených pokrmov; zastúpenie rastlinných a živočíšnych pokrmov, striedanie pokrmov podľa pracnosti, biologická skladba pokrmov, finančné možnosti, zdravotný stav členov rodiny, vek a pod.

Praktické činnosti:

Pripraviť jedálňiček na celý deň, týždeň pre rodinu v rozličných ročných obdobiach pri rešpektovaní základných zásad výživy. Vedieť pripraviť jedálňiček na slávnostné príležitosti, na cestovanie, na pobyt v prírode a pod.

Prostriedky na dosiahnutie stanovených cieľov

Základnou podmienkou na dosiahnutie stanovených cieľov je zariadenie a vybavenie kuchyne a jedálne pre cvičné účely. Odporúčame exkurzie do závodov spoločného stravovania, výrobných závodov na spracovanie polotovarov, alebo hotových výrobkov (mäso priemysel, mliekárne, výrobu pečiva a pod.). Odporúčame aj návštevu výstav (gastro-dni).

Venovať dostatočnú pozornosť koreninám a pochutinám. Využívať predovšetkým prírodné, zdravotne nezávadné zdroje. Informovať žiakov aj o bylinách, ktoré sa dajú využiť pri dochutení jedla.

Pre kurz varenia a zdravej výživy odporúčame metodickú príručku pre ŠPD pre 7. ročník s použitím odbornej literatúry zo základov výživy. Ďalej odporúčame literatúru z oblasti zdravej výživy, napr. E. Rarková: Príručka (nielen) pre vegetariánov, 1990; A. Wolf a kol.: Základy výživy, 1978 a iné.

Zároveň odporúčame sledovať časopiseckú literatúru z oblasti zdravej výživy.

Učebné osnovy

ETICKÁ VÝCHOVA

5. - 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Etická výchova má v učebnom pláne základnej školy pre sluchovo postihnutých osobitné postavenie. Ide v nej v prvom rade o výchovu, teda o osvojenie určitých postojov a správania.

Cieľom je vychovať mravného človeka v zmysle pozitívnej hodnotovej orientácie, ktorá spočíva v úcte k človeku a prostrediu, v ktorom človek žije. Etická výchova podporuje prosociálnosť, humánne správanie človeka, pomáha budovať harmonické vzťahy v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, medzi národmi. Proti ideálu rozšírenému na Východe aj na Západe, ktorého vzorom je úspešný egoista, stavia život v harmonickom spoločenstve, podmienený rešpektovaním druhých a zladením osobných cieľov s cieľmi druhých.

Nepovinný predmet etická výchova možno vyučovať v jednom, dvoch, troch, štyroch alebo kontinuálne vo všetkých piatich ročníkoch 2. stupňa základnej školy pre sluchovo postihnutých. Vyučovanie nepovinného predmetu nadväzuje na prípadné vyučovanie predmetu etická výchova na 1. stupni alebo je (v 5. ročníku) prípravou na vyučovanie povinného predmetu etická výchova v 6. - 9. ročníku.

Výber konkrétneho učiva z učebných osnov, hĺbku a rozsah preberania jednotlivých jeho častí robí vyučujúci podľa vlastného uváženia s ohľadom na rozsah vyučovania tohto predmetu, vedomosti, záujmy a orientáciu prihlásených žiakov.

Prehľad tematických celkov

Úvodná hodina

Vysvetlenie podstaty a cieľa predmetu.

Hra, ktorá podporuje nadviazanie kontaktov a vzájomné poznanie detí (pozri napr. Metodický materiál I., str. 39)

1. Postoje a spôsobilosti medziľudských vzťahov

Pozdrav: ako pozdravujeme za rôznych okolností v rodine, medzi kamarátmi, v škole, voči dospelým; slovný prejav a s ním spojené správanie (podanie ruky, očný kontakt...)

Neverbálna komunikácia: pohľad, úsmev, výraz tváre a mimika, "reč tela": posunky, postoj tela, vzdialenosť a pod.

Slovná komunikácia: dôležité spôsobilosti, ktoré sa uplatňujú pri rozhovore z hľadiska počúvajúceho a z hľadiska toho, ktorý hovorí.

Prosba. Poďakovanie. Otázka. Ako sa ospravedlníme.

2. Vyjadrenie citov

Význam vyjadrenia citov: ľudia, ktorí často vyjadrujú svoje city, bývajú viac prosociálni, lebo vedia lepšie pochopiť aj city druhých.

Rozvíjanie schopnosti identifikovať, uvedomiť si svoje city.

Zaujímať sa o city druhých.

Požiadajte rodičov a príbuzných, aby hovorili o svojich príjemných zážitkoch z detstva a mladosti.

Vyjadrenie pozitívnych citov: vďačnosti, dobroprajnosti, priania, uznania, láskavosti a pod.

Vhodný spôsob vyjadrenia negatívnych citov: sťažnosti, nespokojnosti, zarmútenia nad správaním niekoho, nesúhlasu

a) v prípadoch, keď sa netýka správania druhých,

b) v prípadoch, keď sa týka správania druhých.

Vplyv citov na naše správanie; k čomu sme náchylní pri pozitívnych a pri negatívnych citoch. Význam uvedomenia si vlastných citov a ich možného vplyvu na naše správanie pomáha ovládať sa a vyvarovať sa možných chýb.

3. Pozitívne hodnotenie druhých

V každom človeku je niečo pozitívne. Sústrediť sa na pozitívnu stránku udalosti a ľudí.

Analýza pocitov, ktoré máme, ak niekto pristupuje k nám pozitívne, ak nám pomáha, a naopak, ak nás niekto "zhadzuje" alebo podrážda nám nohy.

Pripisovanie pozitívnych vlastností druhým, jeho vplyv na sebaúctu a správanie druhých.

Význam pozitívneho hodnotenia druhých pre medziľudské vzťahy.

Pochvala a pokarhanie (resp. kritická pripomienka): aké pocity vo mne vyvoláva? Aký má na mňa vplyv? Za akých podmienok mi pomáha kritika (pokarhanie, výčitka) a kedy má deštruktívny vplyv?

Vhodná forma pochvaly a kritiky (diskusia a analýza, hranie roly, nácvik).

4. Tvorivosť a iniciatíva

Rozdiel medzi tvorivosťou a vecnými znalosťami. Konvergentné a divergentné myslenie.

Význam tvorivosti pre rozvíjanie prosociálnosti, pre harmonické medziľudské vzťahy. Tvorivé riešenie každodenných problémov v medziľudských vzťahoch. Príklady prosociálnych iniciatív.

Faktory tvorivého myslenia: citlivosť na problémy, fluencia (schopnosť produkovať bohatstvo myšlienok a predstáv), flexibilita (pružnosť - schopnosť oslobodiť sa od ustálených štruktúr a postupov), originálnosť, elaborácia: vypracovanie detailov riešenia, "dotiahnutie veci do konca". Rozvíjanie odpovedajúcich spôsobilostí v súvislosti s prosociálnym správaním.

Iniciatíva: nebáť sa prihovoriť sa ako prvý, ponúknuť pomoc, ujať sa iniciatívy pri nadväzovaní kontaktov, požiadať druhých o spoluprácu.

Riešenie problémov (v rodine, triede, medzi kamarátmi, v spoločnosti); metodický postup pri riešení problémov.

Špeciálne techniky: brainstorming, renatalizácia (vysvetlenie je v učebných textoch Ev).

5. Interpersonálna a sociálna empatia

Kognitívna empatia, t. j. schopnosť "čítať myšlienky" druhých.

Emocionálna empatia, t. j. schopnosť vžiť sa do citov druhých.

Cvičenia v komentovaní citov a motivácií osôb, o ktorých sme sa učili, čítali alebo ktorých sme videli vo filme. U malých detí: city a motivácia zvieratiek a osôb, ktoré sú hrdinami rozprávok.

Opísať city starých, chorých, postihnutých, ľudí na pokraji spoločnosti.

Sociálna empatia : Komentovať správanie ľudí patriacich k rôznym spoločenským a národnostným skupinám. Snažiť sa pochopiť motiváciu a city proti sebe postavených strán pri sociálnych a medzinárodných konfliktoch.

Cvičenie v spôsobilostiach súvisiacich s empatiou, napr.: Všímať si a rešpektovať emocionálny stav druhých. - Viac počúvať druhých ako rozprávať o sebe.- "Byť prázdny", aby sme lepšie vedeli počúvať druhých.

6. Asertivita, spolupráca a súťaživosť

Tri spôsoby, ako sa správať v nežiadúcej situácii: pasivita, agresivita a asertivita.

Asertívne správanie v niektorých situáciách:

- odmietnuť žiadosť alebo ponuku,
- čeliť tlaku skupiny,
- vysvetliť vlastný postoj a práva,
- požiadať o dovoľenie, o pomoc, o informáciu,
- vyjadriť sťažnosť a odpovedať na sťažnosť,
- hľadať konsenz, navrhnúť a prijať kompromis a pod.

Spolupracujúce a súťaživé reakcie. Analýza športu z hľadiska asertivity a prosociálnosti; pravidlá športového správania.

Vedieť prijať negatívne veci (ťažkosti, nepochopenie, konflikty, zlú náladu), naučiť sa vyťažiť z negatívnych vecí niečo pozitívne; význam tejto schopnosti pre rozvíjanie charakteru a praktický život.

7. Modely a vzory správania

(Poznámka. Jeden z najsilnejších mechanizmov genézy osobnosti je identifikácia so živými osobami, ale aj s hrdinami literatúry, filmu a televízie. Treba posilniť pozitívny a oslabiť negatívny vplyv tejto identifikácie.)

Dva druhy pozitívnych vzorov: veľké osobnosti verejného života a dejín a neznámi "hrdinovia všedných dní", ktorí vďaka svojmu taktu, porozumeniu, ochote pomáhať sú požehnaním pre svoje bezprostredné okolie. Prezentácia pozitívnych vzorov prvej aj druhej kategórie.

Positívne stránky programov televízie (novín, a pod.). Cez dohodnutú dobu zapisovať pozitívne, prosociálne správanie osôb (reálnych aj hraných) v tlači, televízii.

Negatívne stránky televízie: zvädza k životu v pseudorealite - manipulácia informácií - podporuje konzumné myslenie, pasivitu - prezentuje agresivitu a násilie - jednostranná orientácia na to, čo vzrušuje a šokuje.

Výchova kritického diváka: televízni autori a ešte viac reklamy sledujú určitý zámer a podľa toho si vyberajú - často veľmi jednostranne - informácie. Dávať si otázku: Čo chcú povedať? Aký cieľ sledujú? Spoločné hodnotenie filmu, ktorý videla celá trieda (skupina).

8. Pomoc, priateľstvo, spolupráca

Fyzická pomoc, vedieť poslúžiť.

Spolucítenie, verbálna pomoc: vedieť pochopiť, poradiť a potešiť.

Darovanie, ochota rozdeliť sa.

Charitatívne a humanitárne iniciatívy (Červený kríž, iniciatívy v prospech postihnutých, pomoc rozvojovým krajinám, "pomoc k svojpomoci").

Spolupráca pri štúdiu, pri hospodárskej a výrobnjej činnosti, v humanitárnych iniciatívach, vo verejnom živote.

Priateľstvo.

9. Spoločenská a komplexná prosociálnosť (týka sa 1en II. stupňa)

Škola ako spoločenský systém; ostatné spoločenské systémy.

Solidarita so sociálne slabšími osobami, spoločenskými skupinami, národmi.

Ako sa vyrovnáť so sociálnymi problémami.

Boj proti sociálnym nespravodlivostiam:

- sociálna kritika,

- občianska neposlušnosť,

- nenásilie ako politický nástroj (M. Gándhí, Martin L. King, Charta 77).

Vzťahy medzi spoločenskými skupinami a národmi: "Miluj vlasť druhého ako svoju vlastnú". Jednota ľudskej rodiny.

10. Ľudská dôstojnosť a sebaúcta

Ľudská dôstojnosť a ľudské práva. Charta ľudských práv, charta práv dieťaťa.

Hodnota človeka prevyšuje ekonomické a vecné hodnoty. Nezávisí len od jeho výkonu, od jeho ekonomického prínosu pre spoločnosť: preto úcta a dôstojnosť prislúcha aj chorým, postihnutým, starým, tiež malým deťom.

Úcta k druhým a úcta k sebe - dva základné prejavy ľudskej dôstojnosti.

Dôležitosť sebaúcty: čo podporuje sebaúctu (akceptácia, uznanie, rešpektovanie názorov atď.) a čo ju poškodzuje (posmech, urážka, neľútostná kritika, globálne negatívne sudy, "odpísanie", ignorovanie).

Literatúra:

Experimentálne učebné texty etickej výchovy

Lencz, L.: Pedagogika výchovy k prosociálnosti, UN č.1 až 3/1991

Odporúčaná literatúra pre etickú výchovu, UN č.19/1991

Vonkomerová, K.: Psychológia a výchova k prosociálnosti, UN č.19/1991

Učebné osnovy

**CVIČENIA ZO SLOVENSKEHO JAZYKA
A PRÁCA S LITERÁRNÝM TEXTOM**

Voliteľný predmet

Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Cvičenia zo slovenského jazyka a práca s literárnym textom patria medzi voliteľné a nepovinné predmety. Možno ich dotovať jednou alebo dvoma hodinami týždenne. Ide tu o hlbšie poznávanie jazyka (ako systému) a jeho funkcií (ako prostriedku komunikácie) najmä pri práci s konkrétnym textom. Prácu s literárnym textom sa žiada orientovať vo výbere obsahu na súčasnú literatúru ktorá absentuje a na také činnosti s ňou, ktoré podstatne posilnia zážitky žiakov z čítania umeleckej literatúry.

Komplexný výchovno-vzdelávací cieľ predmetu sa stanovuje takto:

- pozitívne rozvíjať záujem o materinský jazyk a literatúru a zodpovedný postoj k nim ako ku kultúrnemu dedičstvu národa;
- upevňovať a usústavňovať získané vedomosti žiakov o slovenskom jazyku a literatúre a rozvíjať pritom ich tvorivé schopnosti;
- upevňovať a ďalej rozvíjať zručnosti a návyky žiakov tak, aby sa u nich dosiahol vyšší stupeň kultúry vyjadrovania (v ústnej i písomnej podobe) a aby chápali estetickú i etickú stránku rečového prejavu;
- pestovať schopnosť práce s textom (všestranným rozborom i vlastnou tvorbou);
- pestovať zručnosť a návyk používať základné jazykové príručky;
- sledovať súčasnú literárnu tvorbu a literárny život (knižný trh, literárne časopisy a noviny...);
- zdokonaľovať sa v interpretačných zručnostiach a prehľbovať si vzťah k umeleckej literatúre;
- rozvíjať literárny vkus a pozitívny vzťah žiakov k čítaniu umeleckej literatúry.

Obsah predmetu

Obsah i rozsah učiva sa tu vymedzuje len rámcovo, aby si vyučujúci mohol náplň predmetu prispôbiť daným podmienkam.

Všeobecné poznatky o jazyku: jazyk a jeho funkcie, časti jazykového systému a ich funkcie, ústny a písomný prejav, funkčné štýly, poznatky o kompozícii.

Rozvíjanie vyjadrovacích schopností žiakov: práca so zvukovou a významovou stránkou slova, vety; prednesová technika; štylizáčne cvičenia; kompozícia (rozbor) daného textu, kompozícia vlastného prejavu; rozprávanie príhod, žartov (so správnou pointou), písanie kroniky, pokus o rozličné príspevky do novín a časopisov.

Všestranné jazykové rozbor: týkajú sa všetkých oblastí jazyka, majú mať stúpajúcu náročnosť.

Pri čítaní nových literárnych ukážok si žiaci upevňujú literárnovedné pojmy vo vyučovaní literatúry. Poznávajú literárne žánre a žánrové formy, prehľbujú si schopnosti orientovať sa v obsahu literárnych diel a v jazykových prostriedkoch literárneho diela. Učia sa hodnotiť literárne umelecké diela ako osobitné (umelecké) vyjadrenie prírodnej a spoločenskej skutočnosti.

Uvedený obsah je naznačený rámcovo a žiada sa ho chápať ako ponuku, z ktorej si čitateľ vyberie podľa osobného uváženia.

Prostriedky na dosiahnutie cieľov

Predmet cvičenia zo slovenského jazyka a práca s literárnym textom je voliteľným a nepovinným predmetom. Má prítlačivou seminárnou formou viesť žiakov k tomu, aby boli schopní kultivovať svoju komunikačnú schopnosť: schopnosť tvoriť (písať) a schopnosť počúvať, vnímať. Prevažuje tu praktická činnosť (opierajúca sa o poznatky), najmä práca s textom: Odporúča sa robiť rozборы textov (nielen umeleckých) skutočne všestranne - z jazykovej (a slohovej i umeleckej (literárnej) stránky; rozoberať radšej menej textov, ale dôkladne.

Dôležité je cvičiť žiakov v pozorovaní, triedení javov a ich rečovom spracovaní. Žiak sa má prakticky učiť správne používať rozličné podoby jazyka, využívať jazykové prostriedky, na ktoré sa zameriavame aj pri rozbere textu. Pestujú sa tak v žiakovi nielen jazykové a literárno-estetické, ale aj všeobecné intelektuálne zručnosti. Žiaci sa učia myslieť (pozorovať javy, porovnávať ich, triediť, zovšeobecňovať) a svoje myšlienky primerane jazykovo stvárať.

Pri riešení úloh možno využiť rozličné hry, hádanky, krížovky, hľadanie rýmov, významových a formálnych reťazcov slov a pod. Odporúča sa využívať pritom aj zdravú súťaživosť žiakov.

Odporúčaná literatúra:

a) jazyk: Betáková, V.- Rýzková, A.:Všestranný jazykový rozbor. SPN, Bratislava 1970 (a ďalšie vydania)

Kočiš, F.: Slovenčina moja. SPN, Bratislava 1990

Pažitný, A.: Jazykové hry v 5.-8. ročníku ZŠ, SPN, Bratislava 1989

Pre učiteľov okrem známych praktických príručiek odporúčame:

Findra, J. a kol.: Slovenský jazyk, SPN, Bratislava 1983

Kyndl, J.. Kyndlová, H.: Vieme správne korešpondovať? Alfa, Bratislava 1990

Pri práci s textom odporúčame oboznámiť sa najmä s prácami F. Miku a J. Findru

b) literatúra:

Popovič, A.- Liba, P.- Zajac, P.- Zsilka, T.: Interpretácia umeleckého textu, SPN, Bratislava 1981

Mistrík, J.: Rétorika, SPN, Bratislava 1980

Findra, J.: Umenie prednesu, SPN, Bratislava 1974

Obert, V.: Cesty výchovy detského čitateľa, Bratislava, Mladé letá.1986

Mistrík J.- Ružička, J. a kol.: Štylistické rozборы umeleckých textov, Bratislava, SPN 1964

Zborníky Kabinetu literárnej komunikácie a Katedry slovenského jazyka v Nitre: O interpretácii umeleckého textu 1-8, Nitra, Pdf 1968-1986

Výchovno-vzdelávací program pre záujmový útvar literatúry pre žiakov 5.-8. ročníka ZŠ, Bratislava, ÚDPM KG 1988

Učebné osnovy

**UMELECKÁ ČINNOST':
LITERÁRNO-DRAMATICKÁ A VÝTVARNÁ**

5. - 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Nepovinný učebný predmet zameraný na umeleckovýchovné činnosti má zabezpečiť priamy kontakt žiakov s umením prostredníctvom špecifických aktivít v oblasti literárno-dramatického prejavu, výtvarných činností, tanca, spevu, hry na hudobných nástrojoch a pod.

Predmet umelecké činnosti má výrazne aplikačný charakter. Konkrétne činnosti sa realizujú

s ohľadom na špecifické regionálne podmienky školy, osobné záujmy a umelecké potreby žiakov, odbornú pripravenosť a osobný vzťah učiteľov k niektorým umeleckým činnostiam.

Umelecké činnosti ako obsah predmetu majú prispieť k obohacovaniu životnej umeleckej skúsenosti žiakov a majú pomáhať pestovať umelecký vkus žiakov.

Jednotlivé druhy umenia ako základ pre konkrétnu činnosť si žiaci osvojujú neformálnymi činnosťami.

Skupiny žiakov na jednotlivé činnosti možno vytvárať zo žiakov toho istého ročníka, ale aj žiakov z rôznych ročníkov.

Vyučovanie sa odporúča organizovať v rozsahu dvoch vyučovacích hodín týždenne.

Podľa záujmu žiakov a podmienok školy možno v priebehu školského roka jednotlivé umelecké činnosti kombinovať a meniť.

Literárno-dramatické činnosti

1. Charakteristika činností

Cieľom školskej literárno-dramatickej výchovy je umožniť žiakovi vyjadriť sa v dramatických činnostiach, ktoré majú smerovať k vystúpeniu žiakov pred verejnosťou. Literárno-dramatické činnosti a osvojené vedomosti a zručnosti z tejto oblasti sa stávajú základnými prostriedkami na dosiahnutie kladného vzťahu žiakov k dramatickému umeniu ako jednému zo základných literárnych druhov a na rozvíjanie vzťahu žiakov k dramatickej tvorbe počas celého života.

Uvedené ciele možno zabezpečovať činnosťami, pre ktoré sa rozhodne sám učiteľ.

V tomto smere sa mu nič nepredpisuje. V nich by sa cieľavedome mali prebúdzajú záujmy žiakov

o divadlo, rozvíjať vzťah žiakov k slovenskému jazyku a pocitu zodpovednosti za jeho správne používanie v dramatických činnostiach, rozvíjať pohybovú kultúru a estetiku pohybového prejavu žiakov, ich schopnosti improvizovať, tvorivú fantáziu, estetické cítenie, pocit zodpovednosti za interpretáciu textu, za kolektívny výkon a podobne.

2. Obsah činností

V činnostiach sa nadväzuje na obsah z 1. stupňa ZŠ a na dramatickú výchovu žiakov v literatúre.

Literárno-dramatické činnosti v tomto nepovinnom vyučovaní môžu nadviazať na obsah literatúry dvojakým spôsobom: a) návštevami divadelných predstavení, sledovaním televíznych a rozhlasových hier a besedami o navštívených a sledovaných hrách a b) konkrétnymi činnosťami s dramatickým textom.

Jednou i druhou formou kontaktu s dramatickým umením sa má rozvíjať osobnosť žiaka v oblasti pestovania návykov a rozvíjania vedomostí, schopností a zručností. Ich šírku a hĺbku bude determinovať predovšetkým učiteľova osobnosť - jeho osobný vzťah k dramatickej tvorbe a schopnosť organizovať zaujímavé a pútavé činnosti pre žiaka a so žiakmi. Naznačené námety na obsah činností sú orientačné. Učiteľ ich má dopĺňať a meniť podľa podmienok školy. Môže to byť napr. beseda so známym hercom

o jeho divadelnej činnosti; rozprávanie sa o dejinách divadla podľa pozerania obrazových publikácií; počúvanie úryvkov zo známych hier a ich voľné interpretovanie; výber hry na jej spoločné nacvičovanie; oboznámenie sa s textom hry; čítanie textu; zoznámenie sa so scénárom textu; spájanie slova s pohybom; pokus o prednes textu (úryvky z monológov a dialógov, etudy na javisku, pantomíma); textová skúška na javisku; pohybová skúška na javisku; generálna skúška pred spolužiakmi z ročníka; premiérové predstavenie naštudovanej hry na škole; diskusia o predstavení;

pokus o úpravu literárneho textu do dramatickej podoby; využitie bábk v prípravných cvičeniach - bábka ako partner, spoluhráč i ako rekvizita a podobne.

3. Riadenie učebného procesu

So žiakmi sa žiada robiť také činnosti, ktoré pre nich budú zaujímavé a prostredníctvom ktorých by si žiaci mali:

- a) osvojiť základné literárno-dramatické vedomosti
- b) primerane rozvíjať literárno-dramatické schopnosti
- c) osvojiť si a rozvíjať základné literárno-dramatické zručnosti.

Pri organizovaní činností treba mať na pamäti, že ide o žiakov, ktorí si tento predmet zvolili dobrovoľne a chcú v ňom nájsť priestor na zábavu, chcú si v ňom rozvíjať osobné záujmy a sklony, a že žiaci na jednotlivé činnosti nebudú jednotne pripravení.

Uvádzané námety na činnosti z tohto pohľadu treba rovnako ako pri obsahu považovať za orientačné. Učiteľ si ich podľa podmienok regiónu, školy, triedy doplní a spresní sám. Všetky činnosti by sa však mali zameriavať na to, aby žiaci nadobudli vzťah k divadlu (aby chceli hrať v ochotníckych krúžkoch, aby radi chodili do divadla a pod.).

Za východisko a základ pre dramatické činnosti možno napr. zvoliť návštevu divadelného predstavenia (rozprávanie o obsahu hry, čítanie úryvkov z tejto hry, rozhovor o autorovi hry, pozeranie obrazov hry, čítanie hodnotiacich článkov z tlače o hre a pod.). Pred návštevou predstavenia je vhodné žiakov upozorniť aj na to, ako sa majú na predstavenie obliecť (slávnostne), ako sa majú počas predstavenia správať, prípadne aj na to, aby sledovali, ktoré doteraz poznané pojmy z oblasti dramatického umenia by počas predstavenia vedeli v hre objaviť (herec, režisér, dejstvo, monológ, dialóg ...). Po návšteve predstavenia možno so žiakmi besedovať o hre, kde by sa mohlo

hovoríť o konkrétnych hereckých výkonoch, príp. by si mohli z návštevy urobiť aj záznam o ďalších pojmoch (javisko, reč postáv, pohyb, scénografia ...). Po návšteve predstavenia sa možno so žiakmi pokúsiť o nácvik krátkej scény, pričom by učiteľ mohol sledovať, ako žiaci vedia vyjadriť osobné:

a) verbálne schopnosti (vyjadrenie myšlienky, kultivovanosť reči, dodržiavanie spisovnej podoby jazyka ...),

b) neverbálne schopnosti (pohyb, gesto, mimika ...).

Pri takomto nácviku hry sa učiteľ môže konkrétnejšie zamerať na rozvoj individuálnych schopností žiakov v slovnom vyjadrovaní (prírodnosť poézie a prózy, zvládnutie dialógu a monológu, improvizácie ako voľného hovorového vyjadrovania ...) i v pohybovom vyjadrovaní (prirodzený pohyb na scéne, chôdza, sedenie, státie, vzjadrovanie sa gestami a mimikou v podobe výrazu tváre, pohybu rúk a podobne).

Z obsahu práce v tejto oblasti by žiaci mali mať radosť (že to vedeli zvládnuť, že to vedeli urobiť inak ako ostatní spolužiaci, že im pritom nik osobitne nič nerozkazoval a pod.). Naznačené činnosti sú iba príkladom. Tvorivé schopnosti učiteľov sa majú uplatniť a rozvinúť v bohatej škále ponuky hrania sa s textom, vymýšľania, improvizovania a objavovania.

Odporúčaná literatúra

1. Sedlák, J.: Využitie divadla v literárnej výchove. In: Metodika literárnej výchovy pre 6. - 9. ročník ZŠ, Bratislava, SPN 1970, s. 211 - 222

2. Krpčiar, J.: Výchova divadelného diváka na 2. stupni ZŠ, Slovenský jazyk a literatúra v škole, 1979/80, 4. 4, s. 110 - 112

3. Juríčková, E. - Krpčiar, J.: Príprava a využitie návštevy divadelného predstavenia. In: Metodická príručka na vyučovanie slovenského jazyka a literatúry v 5. ročníku ZŠ, Bratislava, SPN 1980, s. 347 - 355

8. Disman, M.: Receptář dramatické výchovy, Praha, SPN 1976

Výtvarné činnosti

1. Charakteristika činností

Nepovinné vyučovanie výtvarných činností nadväzuje na vyučovanie povinnej výtvarnej výchovy a ďalších estetickových predmetov.

Jeho estetickovýchovná koncepcia predmetu vychádza zo spoločensko-pedagogických cieľov

a súčasnej kultúry s rešpektovaním subjektu žiaka. Svojimi špecifickými cieľmi sa orientuje na estetické osvojovanie prírody, sveta vecí a sveta človeka:

- umožňuje žiakov aktívne zapájať do tvorivých výtvarných činností,
- učí žiakov vnímať, prežívať a hodnotiť výtvarnú kultúru,
- špecifikuje záujmy žiakov v individuálnom výtvarnom vzdelávaní,
- umožňuje experimentovať s výtvarnými prostriedkami vo výtvarných akciách a iných netradičných formách činností,
- Rozvíja estetickú a technickú citlivosť pre tvar, materiál, funkciu, priestovú predstavivosť,
- prispieva k výtvarno-technickej zručnosti pri osvojovaní výtvarného jazyka a vlastnej výtvarnej výpovedi žiakov a to v rozličných výtvarných druhoch, žánroch a technikách,
- cielavedome a systematicky kultivuje osobnosť žiaka, jeho vnímanie, cítenie, myslenie i konanie.

2. Obsah činností

Obsah výtvarných činností je prostriedkom na dosiahnutie vytýčeného cieľa.

Ťažiskom obsahu výtvarných činností v 5. - 9. ročníku sú:

- poznatky o rôznych druhoch výtvarnej kultúry, ktoré sú základom na pochopenie a osvojenie vlastného výtvarného jazyka a výtvarnej reči,
- aktívne výtvarné tvorivé činnosti žiakov, výtvarné hry - akcie ako spôsob komunikácie,
- rozvíjanie tvorivosti, výtvarného cítenia, videnia a myslenia na vyjadrenie zážitkov a skúseností vo forme výtvarnej výpovede,
- tvorivý výtvarný proces, napríklad od štúdií cez maľbu k abstrahovaniu, štylizácii (zjednodušeniu), typizácii (triedenie, ustálenie počtu variantov), anamorfóznym premenám (skutočné na neskutočné, napríklad aj vo výške, šírke), transformáciám (premieňanie, pretváranie), permutáciám skutočnosti (zámery, obmeny) a podobne,
- využívanie nových technických prostriedkov (ako napríklad fotografia, film, videozáznam, počítače) na oboznámenie žiakov s rôznymi druhmi výtvarných činností,
- starostlivosť o talentovaných žiakov aj s ohľadom na ich budúcu profesijnú orientáciu, (obohacovať ich vnútorný svet, dať základy súčasného estetického vkusu, pripravovať pre ochranu a tvorbu životného prostredia).

3. Riadenie učebného procesu

V nepovinnom vyučovaní výtvarných činností odporúčame nadväzovať na ciele, obsah, metódy, formy a prostriedky výchovno-vzdelávacieho procesu povinnej výtvarnej výchovy. Využívať k tomu všetky vhodné základné pedagogické dokumenty, učebné osnovy a metodické príručky. Podľa uváženia pracovať tiež s odbornou literatúrou, časopismi, učebnými pomôckami, monografiami o umelcoch

a podobne.

Výber tvorivých úloh, motívov a námetov sa žiada prispôsobiť veku žiakov, ich typologickej zvláštnosti a záujmom.

Variabilné prostriedky, súbor tvorivých metód a foriem práce, majú vychádzať z prirodzených a individuálnych výtvarných schopností žiakov tak, aby nevedli k formálnemu splneniu úlohy. Citlivý výber a aplikáciu tvorivých metód určuje vyučujúcemu špecifický charakter činností estetického osvojovania a vnímania skutočnosti; dáva možnosť objavovať a experimentovať, hľadať nové formy uspokojovania žiaka a vyvolávania estetického zážitku pri riešení úloh. Pritom možno uplatňovať niektoré zvláštne organizačné formy - návštevy výstav, ateliérov, galérií, pamiatok, premietanie filmov o umení, sledovanie rozhlasu a televízie so zameraním na výtvarnú kultúru a podobne.

Odporúčaná literatúra

1. Banáš, J. a kol.: Didaktika výtvarnej výchovy. Bratislava, SPN 1989
2. Hlaváč, Ľ.: Dejiny fotografie. Bratislava, Osveta 1987
3. Kybalová, L. - Herbenová, O. - Lamarová, M.: Obrazová encyklopédia módy. Praha, kArtia 1973

4. Langerová, M.: Klíče k obrazu. Praha, Albatros 1983
5. Morant, de H.: Dějiny užitého umění od nejstarších dob po současnost. Praha, Odeon 1983
6. Petránsky, L.: Princípy moderného umenia. Bratislava, Smena 1988
7. Pijoan, J.: Dejiny umenia 1. - 10 diel, Bratislava, Tatran 1982-86
8. Učebné osnovy pre 5. - 8. ročník ZŠ. Výtvarná výchova
9. Metodické príručky pre 5. a 6., 7. a 8. ročník ZŠ
10. Časopisy (Výtvarný život, Výtvarná kultúra, Estetická výchova a iné)
11. Učebné pomôcky (Ľudové umenie, Ľudová maľba, Regionálne sochárstvo, Hračky, Filmy - čo vyjadrujú farby a línie)

Učebné osnovy

POHYBOVÁ PRÍPRAVA

5. - 9.ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Nepovinný predmet

Charakteristika predmetu

Nepovinný predmet pohybová príprava je významnou formou telesnej výchovy, ktorá v systéme výchovy a vzdelávania žiakov v 5. - 9. ročníka základnej školy pre sluchovo postihnutých plní tieto funkcie:

- a) rozširuje možnosti pohybového vyžitia sa žiakov a kompenzuje prevahu ich duševného zaťaženia v týždennom režime školskej i mimoškolskej práce;
- b) prehľbuje základné telovýchovne vzdelanie, ktoré nadobúdajú žiaci v povinnom vyučovaní;
- c) prehľbuje individuálne diferencované záujmy a vzťah k pohybovej aktivite i telesnej kultúre;
- d) usmerňuje prejavované schopnosti a posilňuje športové ambície talentovaných žiakov.

Pre vyučovanie nepovinného predmetu "pohybová príprava" je všeobecne charakteristické, že v jeho procese sa majú žiaci zdokonaľovať v tom, čo si osvojujú, resp. osvojili v povinnej telesnej a športovej výchove, majú realizovať svoje záujmy v činnostiach, pre ktoré majú predpoklady a ktoré chcú zdokonaľovať, zvyšovať svoju športovú výkonnosť, ale aj telesnú zdatnosť a ďalšie vlastnosti osobnosti.

Ciele pohybovej prípravy

V nadväznosti na telovýchovný proces povinného vyučovacieho predmetu, cieľom pohybovej prípravy je:

- a) zvýšiť úroveň telesnej zdatnosti, všeobecnej pohybovej výkonnosti i výkonnosti vo vybraných špecifických telovýchovných a športových činnostiach jednotlivých žiakov;
- b) v prípadoch telesne a pohybovo menej vyspelých a zdravotne oslabených žiakov prispieť k dôkladnejšiemu sovojeniu, upevneniu i prehĺbeniu pohybových zručností, vedomostí a návykov tvoriacich zúčasť obsahu povinnej telesnej a športovej výchovy; prispieť k správne držaniu tela, k upevneniu ich fyzického a duševného zdravia;
- c) v prípadoch telesne a pohybovo nadaných - talentovaných i športovo vyspelejších žiakov rozšíriť pohybové zručnosti, skvalitniť pohybový prejav, zvýšiť úroveň výkonnosti vo vybraných športových činnostiach;
- d) všeobecne posilniť záujem a aktívny vzťah žiakov k telovýchovnej a športovej činnosti, k telesnej kultúre, ich samostatnosť a angažovanosť v smere vplyvu na spolužiakov i rodinných príslušníkov;
- e) pripraviť žiakov na vnútroškolské a medziškolské telovýchovné a športové súťaže.

Obsah

Ťažiskom obsahu pohybovej prípravy žiakov 5. - 9. ročníka základnej školy pre sluchovo postihnutých je základné a prehľbujúce učivo povinnej telesnej a športovej výchovy.

Ako ďalšie sa uplatňujú:

- a) činnosti zamerané na športové súťaže v rámci školy a súťaže pre základné školy (súťaž všestrannosti, plavecká zdatnosť, súťaže v športových odvetviach) doporučené smernicou MŠMŠ SR;
- b) činnosti pre príslušný šport podľa programov záujmových útvarov, lokálnych tradícií, podmienok a záujmu žiakov;
- c) netradičné telovýchovné a športové činnosti podľa podmienok a záujmu žiakov.

Riadenie učebného procesu

V záujme efektívnej organizácie a riadenia procesu vyučovania nepovinného predmetu pohybová príprava odporúčame:

- vytvárať homogénne skupiny žiakov z hľadiska záujmov, fyzických a pohybových predpokladov, biologickej a sociálnej zrelosti;
- vo vyučovaní nadväzovať na ciele, obsah, formy a metódy práce v povinnej telesnej a športovej výchove;

- výber učiva podriadiť materiálnym podmienkam školy, pripravenosti, potrebám a záujmom žiakov, ale i miestnym telovýchovným a športovým tradíciám;
- realizačné prostriedky telovýchovného procesu orientovať na rozvoj aktivity a samostatnosti žiakov;
- orientovať proces tak, aby integroval, upevňoval a stabilizoval pozitívny vzťah žiakov k pohybovej aktivite;
- v úsilí o zabezpečenie maximálnej intenzity a účinnosti telovýchovného procesu doporučujeme uplatňovať vekuprimerané metódy športového tréningu;
- všeobecne, ale najmä z hľadiska predpokladaného uplatňovania skupinovej a individuálnej formy práce a v nich metód športového tréningu doporučujeme venovať zvýšenú pozornosť zásadám bezpečnosti a hygieny.

Do skupiny možno zaraďovať žiakov (chlapcov i dievčatá) toho istého ročníka, prípadne i žiakov najbližších ročníkov. Vyučovanie pohybovej prípravy sa realizuje formou dvojhodinoviek.

Ďalšie pedagogicko-organizačné opatrenia na riadenie učebnej činnosti v pohybovej príprave žiakov 5. - 9. ročníka sú rovnaké ako v povinnom vyučovacom predmete telesná a športová výchova.

ŠTIE

9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

Odborný kurz

Charakteristika predmetu

Kurz šitia je zameraný na získanie vedomostí a zručností a základov šitia a odievania. Môžu ho navštevovať dievčatá aj chlapci. Zvýšená pozornosť sa venuje uplatňovaniu požiadaviek bezpečnosti a hygieny práce, plánovaniu a organizácii práce. Kurzom sa rozvíja záujem žiakov o ďalšie vzdelávanie

a podnecujú sa u nich podnikateľské aktivity. Žiaci môžu získané zručnosti a poznatky uplatniť v rodine. Kurz má základnú a rozširujúcu formu. V základnej forme kurzu ide o získanie základných vedomostí a zručností v oblasti šitia.

Rozširujúca forma má výberový charakter a je určená pre žiakov s hlbším záujmom o túto činnosť. Hodiny pri jednotlivých tematických celkoch majú len orientačný charakter. Cieľom kurzu šitia je pripraviť žiakov pre praktické využívanie získaných vedomostí a zručností pri ručnom a strojovom šití, zhotovovaní odevov, výbere materiálov, ich hospodárnom využití, správnom ošetrovaní odevov

a uplatňovaní kultúry odievania.

Prehľad tematických celkov

	hodiny
1. Vývin a kultúra odievania	7
2. Odevné materiály	10
3. Ručné šitie	20
4. Šijací stroj, jeho obsluha a údržba	3
5. Sukňa a metodický návod jej zhotovenia	25
6. Blúzka a metodický návod jej zhotovenia	25
7. Nohavice a metodický návrh ich zhotovenia	5
8. Oprava odevov	20
9. Samostatná záverečná práca podľa výberu žiaka	10
10. Údržba odevov a prádla	10
11. Exkurzia	10

Obsah tematických celkov

1. Vývin a kultúra odievania

A. Historický vývin odievania.

- Rozdelenie odevov podľa rozličných hľadísk (ročné obdobia; príležitosti-športové, pracovné, slávnostné a vychádzkové oblečenie; podľa nositeľa - mužské, ženské, detské odevy; podľa obliekania - spodné a vrchné oblečenie).

- Voľba odevu - výber podľa príležitostí, súlad častí s celkom, vzájomná kombinácia častí odevov podľa farby, účelnosti, kvality materiálu a iné kritéria (výber podľa veku, postavy, typu). Výber doplnkov.

- Súvislosť módy a vkusu. Zretele, ktoré je potrebné pri tom rešpektovať.

- Kroje na Slovensku a ich podstata.

B. Praktické činnosti

Vedieť odlišovať základné znaky v histórii odievania. Vedieť rozlišovať odevy z rozličných hľadísk. Určovať o aký odev ide na rozličných modeloch. Na maketách kombinovať odev podľa rozličných kritérií. Cibriť vkus u žiakov rešpektovaním rozličných hľadísk. Charakterizovať základné znaky krojových odevov rodného kraja, vedieť ich pomenovať. Rozlišovať základné prvky krojov v rozličných oblastiach Slovenska. Odporúča sa návšteva múzeí jednotlivých regiónov.

2. Odevné materiály

A.- Zopakovať poznatky o základných druhoch textilných vlákien, vlastnostiach tkanín, vyučovanie väzby. Poznatky rozšíriť o zmesových tkaninách a ich vlastnostiach. Vlastnosti pletenín na netkaných textilných materiáloch.

- Úprava odevných materiálov pred šitím.
- Žehlenie textilných materiálov

B. Praktické činnosti

Žiaci porovnávajú vlastnosti odevných materiálov. Určujú rub a líc materiálov, krčivosť, pôvod materiálov plamennou skúškou. Osvojujú si názvy najznámejších textilných materiálov a názvy materiálov drobnej textilnej prípravy (tkanice, chránidlá, šnúry, prámiky, zips, nite a i.) a ich význam. Učia sa sledovať zloženie tkanín pri kúpe v súvislosti s ich praktickým využitím (odporúča sa návšteva metrového textilu a textilnej galantérie). Vedieť upravovať odevný materiál pred šitím (zarovnávanie, pranie, žehlenie, prehliadnutie a vyznačenie kazov). Žiaci majú vedieť, ktoré faktory akú úlohu zohrávajú pri žehlení rozličných materiálov (teplota žehličky, rýchlosť jej pohybu, tlak žehličky, vlhkosť a pod.). Pomôcky potrebné pri žehlení.

3. Ručné šitie

A. Rozdelenie ručných stehov podľa účelu: pomocné stehy - predný, značkovací, spájacie stehy - zadný, perličkový, stonkový, obšivacie stehy - obnitkovací, spojovací okrajový, smyčkový, ozdobné stehy - stonkový, krížikový, retiazkový, krivinka, mešterka, formovací steh, hladkovanie a i. Vyšívanie dierok, prišívanie zapínadiel, ručné prišívanie zipsu, ručné začisťovanie odevov, ručné riasenie.

B. Praktické činnosti

Žiaci by mali ovládať pomocné stehy, spojovacie, obšivacie a poznať ich význam. Mali by ovládať aj niektoré ozdobné stehy a uplatniť ich vo výšivke.

Poznať výšivky a techniky svojho regiónu. Majú ovládať správne technológie vyšívania dierok, prišívania zipsu, riasenie a ručné začisťovanie odevov.

4. Šijací stroj, jeho obsluha a údržba

A. Šijací stroj - jeho časti, vedenie vrchnej a spodnej nite, príprava stroja na vlastné šitie, strojové stehy a švíky, strojová začisťovanie, bezpečnosť pri šití strojom, chyby pri strojovom šití, ich príčiny a odstránenie, údržba šijacieho stroja.

B. Praktické činnosti

Žiaci majú poznať hlavné časti stroja a ich význam, majú sa naučiť viesť vrchnú a spodnú niť, pripraviť stroj na šitie so správnym nastavením jednotlivých častí, oboznámiť sa s bezpečnosťou pri šití strojom, vedieť odstrániť vady pri chybnom šití. Ovládať základné stehy a švíky strojového šitia (priamy steh, kľukatý steh, jednoduchý chrbtový švík, dvojité chrbtový švík, začisťovací, obrubovací, lemovací šev;) a poznať základnú údržbu šijacieho stroja - čistenie a mazanie.

5. Sukňa - metodický návod zhotovenia rozličných druhov sukni

A.- Jednoduchá rozšírená sukňa - výber materiálu, spotreba, zisťovanie telesných rozmerov a zhotovenie strihu, vystrihnutie podľa strihu stehovanie, zošívanie, zostehovanie zipsu, opaska, zastehovanie dĺžky sukne na skúšku, skúška sukne a odstraňovanie chýb, dokončenie sukne, odstránenie pomocných stehov, vyžehlenie sukne. Ďalšie spôsoby zhotovenia sukne: - zhotovenie iných druhov sukni -zo základného strihu; - zhotovenie sukne z kupovaného strihu, zhotovenie strihov sukni

zo strihovej prílohy rozličných časopisov.

B. Praktické činnosti

Žiaci si osvojujú metodický postup zhotovenia sukne, a to: zhotovením vlastného strihu, z kupovaného strihu, ktorý dokážu upraviť na vlastnú postavu, zo strihu v strihovej prílohe v módnych časopisoch, ktorý upravujú na vlastnú postavu. Osvoja si pracovný postup pri šití sukne až po jej dokončenie.

6. Blúzka a metodický návod jej zhotovenia

A. Príprava strihu z vlastných rozmerov, z kúpeného strihu a zo strihovej prílohy, úpravy strihov; strihanie, stehovanie, zošívanie, skúšanie, odstraňovanie chýb, dokončenie blúzky, vyšívanie dierok na stroji, obmeny a detaily blúzky

B. Praktické činnosti

Žiaci si osvoja pracovný postup pri šití blúzky až po jej dokončenie. Učia sa k práci pristupovať tvorivo (podľa vlastných predstáv obmieňajú strihové riešenia blúzok).

7. Nohavice a metodický návod ich zhotovenia

Žiaci sa oboznamujú s pracovným postupom zhotovenia nohavíc (ako to už bolo uvedené v predchádzajúcich kapitolách). Vyžaduje sa tu väčšia predstavivosť pri zošívaní jednotlivých dielov a väčšia zručnosť pri všívaní zipsu a žehlení nohavíc. Pri šití sa odporúča exkurzia do krajčírskej dielne a výstava vlastných prác, prípadne módna prehliadka.

8. Oprava odevov

A. Oprava odevov našívaním aplikácie, sceľovaním, plátaním. Oprava golierov a manžiet košiel. Oprava posteľnej bielizne. Úprava konfekcie (úprava dĺžky, šírky a pod.). Úprava okrajov (šitý lem, vložená paspulka, úprava háčkováním, úprava úpletom a pod.).

B. Praktické činnosti

Žiaci si osvoja niektoré z uvedených spôsobov opravy a úpravy odevov a bielizne. Výber robí vyučujúci na základe schopností žiakov i materiálnych podmienok. Ide tu o výchovu k tvorivosti a zároveň k hospodárnosti.

9. Samostatná záverečná práca podľa výberu žiaka

A. Zo získaných poznatkov a zručností žiaci zhotovujú samostatný výrobok podľa vlastného výberu. Vítaná je práca, kde žiak uplatní vlastnú tvorivosť.

10. Údržba odevov a prádla

A. Pranie v domácnosti podľa materiálov. Chemické čistenie odevov a prádla. Odstraňovanie škvŕn na odevu v domácnosti. Osviežovanie odevu.

B. Praktické činnosti

Praktický nácvik spomenutých činností. Odporúča sa tu návšteva (exkurzia) práčovne, chemickej čistiarne a pod.

11. Exkurzia

Pri jednotlivých tematických celkoch sú spomenuté aj možnosti exkurzie do výroby. Závisí od školy a jej vlastných možností, ako žiakom výrobu priblíži.

Prehľad tematických celkov rozširujúcich formu kurzu

(Učiteľ robí výber tematických celkov, aj výber činností v rámci daného tematického celku. Tento prehľad slúži len ako námet jednotlivých činností, ktoré súvisia s odievaním).

1. Radosť z tvorby nových výrobkov pri prešívaní.
2. Módne doplnky.
3. Farbenie odevu.
4. Háčkovanie, pletenie a iné techniky využívané v odievaní.

Obsah tematických celkov

I. Radosť z tvorby nových výrobkov pri prešívaní

A. Rady pred prešíváním: premyslieť, čo sa dá zo starého odevu ušiť, kvalita materiálu starého odevu, rozpáranie, pranie, resp. čistenie odevu, žehlenie, označenie poškodených miest, pravidlá vkusného kombinovania materiálov, uplatnenie citu pre výber materiálov i farieb.

B. Praktické činnosti

;Prešívanie odevii predlžovaním a nadstavovaním (príklady výrobkov: prešívanie šiat vkladáním nových materiálov - odev nadstavujeme najmä v sedle, páse a na dolnom okraji). Prešívanie zo starých košiel" ,obliečky na vankúše, praktické vrecká, zástery, letnú blúzky, detské oblečenie a pod. Rozvíjanie fantázie pri šití vankúšikov zo zvyškov látok.

2. Módne doplnky

A. Žiaci sa učia chápať význam módnych doplnkov.

B. Praktické činnosti

Žiaci sa učia niektoré módne doplnky vyrábať (volány, ozdobné goliere, opasky z textilu, našívať aplikácie na odev, našívať ozdobné lemy a i.).

3. Farbenie odevu

A. Požiadavky farbenia odevu farbou Dúha, batikovanie (skladaná, vosková batika a i.).

B. Praktické činnosti

(oboznámiť sa so základnými požiadavkami farbenia odevných materiálov a podľa výberu vyučujúceho si osvojiť niektorý zo spôsobov batikovania.

4. Háčkovanie, pletenie a iné techniky využívané v odievaní

A. Medzi techniky, ktoré sa uplatňujú v odievaní patrí aj háčkovanie, pletenie a v menšej miere aj viazanie, paličkovanie, sieťovanie a i.

B. Praktické činnosti

Učiteľ z týchto techník vyberá podľa vlastného uváženia s prihliadnutím na podmienky a záujem žiakov.

Zariadenie odbornej učebne kurzu šitia

- elektrické i mechanické šijacie stroje

- otáčacie stoličky
- žehličky s termostatom a žehliace dosky -
- žehliace rameno
- pevný strihačský stôl
- zástena na prezliekanie
- trojdielne zrkadlo
- pracovné stoly so zásuvkami + stoličky
- skrine s policami i na šaty
- vitrína + nástenka + figurína
- katedra + stolička
- tabuľa

Pomôcky

ukážky stehov, vzorkovník textilných materiálov, krajčírskoe meradlo, trojuholník , príložník, nožnice, krajčírskoe nožnice, krajčírskoe kriedy, ihly, ihly do stroja, náprstok, špendlíky, baliaci papier, hodvábný papier a iné pomôcky na rozširujúcu formu kurzu.

Odborná a metodická literatúra

Je možné používať odbornú literatúru a metodické príručky pre špecifické práce dievčat doplnené informáciami z odb. kníh zameraných na jednotlivé techniky a, časopismi (Dorka, Dievča, Praktická žena a i.).

Učebné osnovy

VÝROBA ÚŽITKOVÝCH PREDMETOV Z DREVA

5. - 9. ročník
základnej školy pre sluchovo postihnutých

odborný kurz

Charakteristika predmetu

Odborný kurz výroba úžitkových predmetov z dreva umožňuje žiakom, získať niektoré základné poznatky o spracovávaní a povrchovej úprave dreva. S ohľadom na vek žiakov a materiálne podmienky škôl ide o pracovné postupy používané pri ručnom opracovávaní dreva, a to o práce stolárske

a rezbárske. Oba druhy práce s drevom si vyžadujú špeciálne podmienky a dôsledné dodržiavanie zásad bezpečnosti práce. Predpokladá sa, že kurz budú navštevovať len chlapci.

Počty hodín uvedené pri jednotlivých tematických celkoch majú len orientačný charakter. Vyučujúci si ich môže vhodne upraviť. Cieľom kurzu výroba úžitkových predmetov z dreva je umožniť žiakom osvojiť si niektoré pracovné úkony a postupy pri spracovaní dreva. Cieľom teoretickej časti kurzu, ktorá je od praktickej neoddeliteľná, je sprostredkovať žiakom potrebné vedomosti z oblasti technológie stolárskej a rezbárskej práce, dôkladne ich oboznámiť so zásadami bezpečnosti pri práci a prvej pomoci pri úraze.

Prehľad tematických celkov

	hodiny
1. Drevo, jeho stavba a vlastnosť	15
2. Základné rezbárske práce	30
3. Povrchové úpravy dreva	15
4. Základné rezbárske opracovanie dreva	60
5. Jednoduchý výtvarný úžitkový predmet	40
6. Exkurzie	

1. Drevo, jeho stavba a vlastnosti

Drevo a dreviny - rozdelenie.

Rast a fyziológia dreva.

Výroba a spotreba dreva.

Základné spôsoby ručnej práce:

pílenie, hobľovanie (ručné), práca s dlátom

upínacie nástroje a prípravky, ostatné pomocné náradie v rezbárskej dielni (rezbárska a stolárska hoblica).

2. Základné rezbárske práce

Drevo domácich drevín na drevorezbu a základné rezbárske práce. ,

Charakteristické vlastnosti a upotrebenie.

Obrábanie dreva: ťažba, strojové, ručné.

Ručné opracovávanie dreva.

Druhy a použitie pracovných nástrojov a náradia.

Pravidlá merania, kontroly uhlov a dĺžok, meradlá na meranie

Ručné hobľovanie.

Spájanie drevených častí: ozubmi, zvlakmi, drážkami, kolíkmi

Výsledok: zhotovenie jednoduchej rámovej konštrukcie.

3. Povrchové úpravy dreva

Čistenie, brúsenie a tmelenie, bielenie a morenie dreva.

Príprava náterových (látok - nanášanie štetcom.

Brúsenie náterových filmov, leštenie.

Výsledok: Úprava, farebné a povrchové dotvorenie (i výtvarné) jednoduchých rámových konštrukcií.

4. Základné rezbárske opracovanie dreva

Dekoratívny predmet.

Výber materiálu (vlastnosti).

Základné spôsoby ručnej práce s rezbárskym dlátom.

Vypínacie nástroje a prípravky.

Príprava jednoduchého modelu zo sadry alebo hliny (zvieratko, figúrka, reliéf). Tvarovanie dreva rezbárskymi dlátami a inými ručnými náradiami. Povrchové úpravy a ukončovanie techniky drevorezby - moridlá, vosky, laky. Výsledok: Podľa vlastného návrhu zrealizovaná drevorezba dekoratívneho charakteru, povrchovo upravená.

5. Jednoduchý výtvarný úžitkový predmet

Realizácia tvarovaním podľa návrhu (miska, stojan, svietnik)

Výber materiálu.

Zhotovenie návrhu.

Stanovenie pracovného postupu.

Rezbárska práca.

Finálna úprava predmetu (farba, štruktúra, ornament, povrchová úprava).

Výsledok: Jednoduchý dekoratívno úžitkový predmet podľa vlastného návrhu.

6. Exkurzia

Rezbárske a stolárske družstvá

Výlet do lesa, oboznámenie sa s jednotlivými druhmi drevín.

Odporúčanie:

Je veľmi dôležité, aby vyučujúci kurzu bol školený v danom odbore, príp. sám realizoval prácu v materiále. Dôležité je oboznámiť žiakov s bezpečnosťou pri práci a prevádzať prácu iba tam, kde sú na to vhodné podmienky.